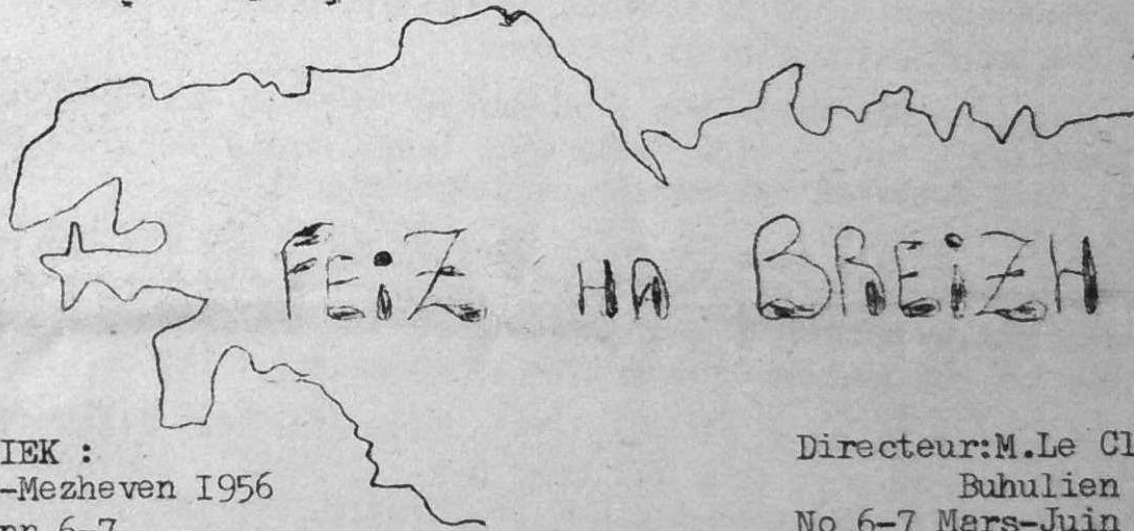
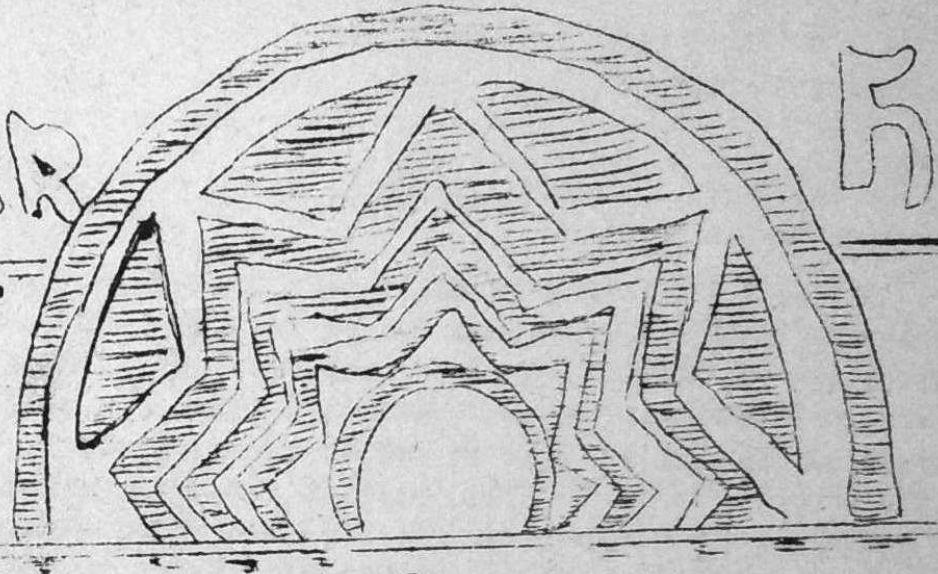

Jun 1956

BARR

Keol

TRIMIZIEK :
Meurzh-Mezheven 1956
Niverenn 6-7
Priz en Niverenn : 100 lur

Directeur: M. Le Clerc, Recteur
Buhulien C.D.N
No 6-7 Mars-Juin 1956
Trimestriell
Prix du No: 100 fr

T A O L E N N

AN EIL TENN	Pejenn	2
KENTELIOU UR BLEUN-BRUG(Perroz-Gireg) "....		3
CHOMLEC'H NEVEZ		4
DRE URZH...DRE VADELEZH		4-5
TREGERIZ VEUR (ar YEODET)		5-6-7-8-9
YANN AR PROFED HAG HERODEZ AR ROUE...		9.10-II-12
BREIZH HAG AR HED :		
KOLONIOU HA KOMUNISTIEZH.....		12-13
SKOULM GORDIOS		14
O TREIN AR BIBL GANT PESKETAERION LOKEMO.....		15-16
MERK AN UNVANIEZH		16
HON DIGAREZIT		17

AN EIL TENN

vvvvvvvvvvvvvvvvvvvvvv

Pa vez erru an arer e penn ar park, e cheññ tu d'e alar evit ober un tenn nevez .

BARR-HEOL en deus greet e denn kentañ dorn-ouzh-dorn gant ar Bleun-Brug ,gant Kevredigezh ar Bleun-Brug .Klask a rae komz en anv Bleun-Brugerion Eskopti Sant -Brieg ha Landreger ha teurel e sklerijenn war ar c'hudemnoù a zo o trubuilhañ er Vretoned en amez ar ren .Ha moarvat ne oa ket re fall e lakour ,rak hervez ar BFD KELTIEK (N.enn I20,Ebrel 1956) e oa an hini gwellañ eus ar c'heloennnoù embannet gant Strollad ar Bleun-Brug .Ne fell ket dimp kemerout war hon anv ar veuleudi-se ,met un testeni ez eo bepred eus ar pezh a soñje darn eus hor c'henvroiz diwar hor penn.

Met BARR-HEOL a oa wernañ "merk an dizunvaniezh " ,ha setu perak gant son ne vije riskl evit buhez ar BLEUN-BRUG , e paouezzo hiziviken da vezañ " Kannadig ar Bleun-Brug " . Rak hiroc'h e talvez ar B.B eget BARR-HEOL.

An eil tenn emeomp o vont da voutc'hañ eta.Wer e anv e-unan e veleo hag e sklerio BARR-HEOL .Chom a reio dishual a-grenn ,ne met evel just,e-kefver ar Wirionez hag al Lealded , -nemet e klasko etev barn an dud hag an dervoudoù gant ur spered reizh ha kristen ...

Barn an dud ? Kentoc'h o labourioù ,rek n'eus den ebet ,nemet Doue hag ar re o deus bet karg a-berzh Doue , a gement a c'hell barn koustiañ an dud .Mab-den,eme ar Skritur-Sakr ,ne wel nemet an diavaez ha Doue hepken a wel kalonoù an dud.

Barn an dervoudoù ? Ne devo ket BARR-HEOL war ar c'hudemnoù hag a zo stag ouzh buhez Breizh .Bez'e kaver e-touez kazetennoù gellek Kêrbenn ar Frañs ,kazetennoù katolik,dishañvel-keer o spered ,evite da vezañ sellet holl evel kazetennoù kristen ha da vezañ lakret kefver-ouzh-kefver en Ilizoù da vezañ gwerzhet :Kroaz Pariz , Témoignage Chrétien, France Catholique hag all.Perek n'hor bije ket e Breizh hag e Brezhoneg en hevelep gwir ? Goulenn a reomp evit BARR-HEOL ar gwir da vern an dervoudoù ,hervez ar spered kristen .Ne vo ket ret d'an holl getoliked a Vreizh soñjal evelomp . Hogen kement a frankiz -na mui ne muez- a fell dimp kaout , evel maz sotreomp d'ar re all.

BARR-HEOL e-lec'h bezañ "Kannadig ar Bleun-Brug " a vezo BARR-HEOL war FEIZ HA BREIZH ,dre ma kemero hor Bro-Vreizh en he fezh gant hec'h holl gudennnoù Relijiel ha Broadel , evit teurel e sklaerder warno

BARR-HEOL.

KENTELIOU UR BLEUN-BRUG (Perroz 20.5.56)... Kaer eo bet Bleun-Brug Perroz-Gireg.Tud a zo bet,met muioc'h a vije bet c'hoazh ma ne vije ket bet choazet Sul-Fask ar Pantekost.Rak pardonioù e-leizh ha Gouelioù a vez er Vro a-bezh : Pardon Sant Kerre(Lanveleg) hag er bloez-mañ ar sadom 19:Pardon Sant Erwan gant ar C'hardinal Tisserant,Dean ar Golaj Sakr.Met ne oa ket tu d'ober ahendall

An OFERENN a oa bet kaer,hep bezañ ken kaer hag e Kallag dre n'eo ket ken kustum moarvat an oferennet d'ober lidoù dreist-ordinal hag Aotrou Person Kallag... Ha gant kolje, ar Pantekost ne oa deuet kanerion vrudet Lannuon na re Wengamp nag ar re all...

Ar stumm ma vez lidet an Aberzh Santel a zo talvoudus ha kentelius .Mar kemer traoù gant meur a vouezh e vez kaeroc'h an Oferenn,met ne chom netra goude .Gant un oferenn didro-awalc'h evel hini Kallag ha Perroz e tiskouezer PETRA A C'HELLER OFER er parrezioù Evit ar Sarmon,ez eo bet hep mar ebet,unan eus ar re wellañ bet roet biskoazh gant Gouelioù ar Bleun-Brug.

°°

Evit AR C'HENSTRIVADEGOU:ne oa ket bet sozet an traoù koulz hag er bloavezhioù tremenet .Neuze ne oa ket kenstrivadegoù lazhioù-kenañ .Perak ? En askont da Guel ar Pantekost ??? Pe ivez dre ma roer ton -marteze re- d'ar BAGADOU ha KEVRENNOU ???

Ar C'HENSTRIVADEGOU-SKOL a oa bet heuliet-met .Met anet eo ez eo atav an hevelep skolioù a gas bugale da genstrivañ :Boulvriag Bulien,Kallag, Ploubêr,Rospez hag unanig bemak eus lec'h all...

Wer ar c'hazetennoù ez eo bet embannet roll ar re o dos gonezet prizioù,ne raimp nemet menegiñ an DIV SKOL O DEUS EBT AR PRIZ nevez savet gant BLEUN-BRUG TREGER evit ar skolioù a ra al labour wellañ evit ar Yezh :

PLOUBER : 6000 lur , BULIEN : 4000 lur

En tu-hont d'ar skolioù a gas bugale ,arabet ankouezh ar re a labour er gêr :TRESEREZH ha DANBVELL ,evel Skol ar C'HOUEC'HED hag all

°°

Kent echuif ret komz eus MISTER SANT C'HIREG savet gant an Aotrou Bourdellez. Tu a vije bet,d'hor meno ,d'her berrast un team .Hogen, souezhus ez eo gant :petore ampartiz e oa deuet oberour an Teolennoù - C'hoariva-se da skeudennif war an dro AMZER SANT C'HIREG ha BREIZH en AMZER A VREMAN...

An hini gwellañ eus ar c'hoarierion,hep mar ebet ,e oa SANT C'HIREG Ne lavarimp ket e anv.Met e-touez azerion ar Gouel ,emañ o terc'hal ul lec'h enorus-meurbet...En hag ar re (evel tud Voulvriag ha re Perroz) o deus komprenet e renk un nebeudig samañ ar pep gweñhañ eus al al labour a vez d'ober...Gant nebeut a dud e vez greet labour fonnas

3
CHOMLEC'H NEVEZ

Kersa e vo gant lennerion BARR-HEOL en askont d'ar moulañ. Kalz bravoc'h ha fraeshoc'h e oa skritur hor c'helaouenn pa veze moulet e Boulvriag : ken brav e gwirionez e teue o labour gant an dud a youl vat a oa en em garget eno eus ar skrivec, ha gant an dud a vicher.

Setu perak e fell dimp o zrugarekaat a greiz kalon evit o madelezh hag o ampartiz.

Adalek bremañ e vo skriverezet ha moulet BARR-HEOL e Buien. Tamm-ha-tamm e teskomp hor micher, evit bresañ sezemant hol lennerion.

Kement a sell ouzh ar gazetenn e vo etre daouarn Aotroù Person Buien. Dezhañ e pedomp hor c'henslabourerion -da-zant, da ges o skridoù. Da c'hortoz ivez e vo kaset an arc'hant dezhañ war e gont-chek : 9 17 64, Roszhon.

Priz ar C'HOUMANANT -BLOAZ : da nebeutañ 200 lur.

Fiziañs hon eus e chomo feal hon holl lennerion dimp hag e teuo kourmanterion all e-leizh.

DRE URZH DRE VADELEZH

I.

Dre urzh ar Gouarnamant ez eus bet savet ur skrivadur nevez d'ar Brezhoneg.

Dre urzh ar Gouarnamant : un digerez d'en em laouenat, hep mar ebet. Rak ar pezh e vez embreget ha kaset en-dro gant gouarnamant ar Frañs a zeu da vat bep tro pe dost. Gallout a reomp eta sevel hor penn gant fiziziañs A-benn ar fin e fell d'ar Gouarnamant reifi d'ar Vretoned ar pezh a zo dleet dezho, hervez ar Reizh hag ar Justis. En amzer a ren n'eo ket stank-stank ar re a heuilh reolennoù al Lealded, ha setu perak e renker mouliñ ar re a boagn da heulieñ ar reolennoù-se.

Dre urzh ar Gouarnamant : dre-se al lezenn diarbenn kelemnerzh ar Yezhoù-pobl e diabarzh Bro-Frañs a vo lakaet en implij.

Dre urzh ar Gouarnamant : ma vijen -me De Monzie pe Naegelen e rofen urzh bep dek vloaz da gemmañ reizskrivadur ar Brezhoneg.

2.

Dre vadelezh ar Gouarnamant e vez sotreet bep bloaz, abaoe un nebeut bloavezhioù kestal war an hentoù bras, da gaver DEVEZH AR BREZHONEG.

Meuloudi d'ar Gouarnamant evit e vadelezh : diaskouez e re splemañ e velse e youl vat hag an druez vras a zo en e greiz ouzh ar paour - kaezh Brezhoneg. En amzer a ren ez eo distank-swalc'h ar c'halaouoù troet gant mad o nesañ.

Koulz ez eo ivez reifi meuloudi da Bobl ar Vretoned : re vat eo ivez ar galon a drid en o c'hreiz, evit ma kredent sammañ an disterañ ar Gouarnamant. Meuloudi dezho eta dre ma tiwallont mat da sikour goull lonterañ ha skerzhañ kefioù an Aotroù Rmadier, Arc'hantour-Meur Bro-C'hall. Gwelloc'h ganto ternañ arc'hant eus o godelloù o-unan.

Kuit a farserezh, e tleomp ober hor gourc'hemenoù d'ar pennoù-brës ministred kozh ha ministred nevez -hep komz eus tud all - hag e ro o sav da "beeronieñ" DEVEZH AR BREZHONEG ; evel ma tleomp o ober d'ar re a gemer soursi da urzhiañ an treoù.

Keerat a jestr n'eo ket hini ar baotred yaouank, ar marc'hed yaouank, ar vugale eus an oberoù breizhat, pe eus ar skolioù, o kestal evel ma reont evit ar Yezh Keer eo gwelout yaouankizoù ar C'helc'hioù hag ar Bagadoù o vont da son, da zañsal, an daiz-se, e riskl da gle-vout ur wechig bennek komzoù dizoare. Evel Paotred ha Marc'hed yaouank eus kostez Treger, o klevout ur person eus Kernev o tiskleriañ dezho " - O kestal evit ar Brezhoneg emac'h ? Ya! evit ho kodell !".

Decoust maz omp sur da feukañ meur a hini, e rankomp leverout ez eus en abadenn -se eus DEVEZH AR BREZHONEG un tamm mat a farserezh, a c'hoaperezh hag a douellerezh.

Farserezh ez eo a-berzh ar Gouarnamant, dre maz eo DEVEZH AR BREZHONEG ur GEST. Riskoazh n'he deus bet an Aluzon aotre da gemerout lec'h ar GWIR, AN DROED HAG AL LEALLED.

Decoust ha kestet e vez war an Hentoù bras evit ar GALLEG ? Koulz hag ar Galleg, en deus YEZH BREIZH droed da vazañ maget gant ARC'HANT AR VRO ha n'eo ket bezañ bev et evel ur PAOUR diwar goust an ALUZON ...

Bez'ez eus ivez goaperezh ha touellerezh en abadenn-se eus DEVEZH AR BREZHONEG :

Laverout a reer dimp penaos e fell d'ar Gouarnamant avestañ ouzh ar stumma ma vez implijet an arc'hant dastumet ... Kement-se a zo ober dismegeñs d'ar Bobl a Vreizh ha netra ken. KAOUT DA WELOUT WAR AN ALUZON roet a galon vat gant ar Bobl ? Da leverout eo NERK'AN PERE eus an dud o chom e Breizh, o labourat e Breizh, o skrivañ e Breizh ne zleont bezañ SELLET EVEL BRETONED, N'G EVEL IZILI EUS AR GEVERDIGEZH VREIZHAT, ha pere neuze e zle bezañ anavezet evel gwir Vretoned.

Decoust ha MINORED ez eo stav Breizhiz ? ALUZON AR VRETONED a zo da vazañ implijet gant ar Vretoned, hervez o bolontez ha ket hervez youl ar Gouarnamant : da leverout eo evit an Holl.

TREGERIZ VEUR :
AR YRODET (1879-1944)

I.

A-hont war ribl Koad bres Duod, e Kernev-Uhel, e miz-Kerzu 1943 edo en holl koussket e Ker-Bernez. Pell'zo e oa deuet an noz, pa voe klevet tud o c'houlenn digor : mouezhioù rust ha divergant .

Tud en ti e zihunas hag an ozlec'h a yeas d'ar prenestr da sallout. A-dreuz an deñvalijenn e komprenas e oa tud e toull en nor ha menozioù gwed en o fenn. Ne zigoras ket an nor dezho.

Met setu un dourni vras : torret prenestr ar sal, ha lammedeg an treoù . Hols ! 'vst, eme August Boscher en ur ensouñ ul lemp ! Hag heñ de depout ur vach ha d'an treoù gant ar vifs ... Tri pe bever den masklet e zo dirazañ " Heilhonad ! " emezañ ... Hag er vach en-dro. Yuda deg : unan eus ar beotred a gouezh, torret e benn outañ . Hag ar re all da vijejal ha da vallozhif . Biskoazh n'en deus August souzet direk den, nann zoken direk an Turked 'kosteiz Salonika . Met ar re all e zo armoù ganto : tennoù a strek . August a sant un dre bennak o treuzif e vorzhed ha kouezhañ . e ra en ur leuskel al lemp da gouezhañ ivez ...

" Paotred ar Strouezh " avat, a renk mont kuit en ur ges ganto o c'henseurt dilever . Met evit mirout ouzh sikour ebet, o doe bet soñj da droc'hañ linenn ar pellgomzar

Ne oant ket deuet a-benn eus o zaol ... Ma ! Nebeut amzer goude, setu ur vendenn Alomened o tiriuilhal en ti, sellioù drouk en o fenn " Amañ ez eus armoù koachet un tu bennak ! " Furchal a rejont ha metre ne gevjont : evit an eil gwed o doe " Paotred ar Strouezh " c'hwil tet war o zaol, rak ganto e oa bet diskuilhet August Boscher. ...

Ar yeou 20 a viz Ebrel 1944. Diwell met a rae August da bellaet diouzh ar gêr, daoust ma oa erru sampo, dre ma ouie e tistroje a dra sur, e enebourion abred pe ziwezhat .

Miz-Ebrel avat, a oa dispar ar bloaz-se, klouaroc'h ha kearoc'h zoken eget Miz-Mae ar bloavezhioù keerañ . Ar c'hoadeier a oa leun a geniri hag a c'hlezur. Ar c'hoader, ar sugerd ma oa August Boscher, ar berzh ma oa anezhañ, daoust ha c'hoant a savas dezhañ mont a-dostoc'h da rufañ c'hwec'h ar broñsoù o tidiñvañ a bep tu ha d'ober ur sell ouzh bleunioù nevez ar bed ? Pe daoust hag ar roc'hell-se gant skoudenn I-ron Varia lound hen sache deveti, da lavarout eno e chepeled ?

E wreg a oa uheloc'h en un ti eus ar gêriadenn, tre ma oa ar vugale . Klevout a reas-hi un tenn bennak kostez he zi . Hag ur pennedig goude e terede he mab-henañ : " Tata 'zo lezhet .

Ugent bennak a vouliji a-dreuz e gorf edo estennet August war al leton, divubez da viken ... Heuilhet e oa bet hag eus an adrañv e oa bet tannou-miñdreilherezig warnañ ...

Deuet e oa an Ankoù hag an Anken da lojeñ e ti ar sugerd breizhat; er-maez avat, dre gorzeilhenn voan an evned, dre livaj fresk ar pradeier hag ar c'hoadeier, Breizh gwisket evel ur Rouenez gent mantell splann en heol o vont da guzh, a zalc'ha bepred, an abardeez-se eus ar Yeou 20 a viz Ebrel 1944 da geneñ goañg didrec'hus ha buhez ...

II.

Ar sedorn da noz ez en em gevas e Kerbernez un den spontet : Emil Boscher, breur August . Deuet e oa da Sant Brieg eus Pariz da besk ken tañ e verc'h vihan, ha kerkent ha ma klevas keloù eus an darvoud, en doe kemeret hent Gwengamp ha Sant-Servez. En ur erruout e bourc'h Sant-Servez e oa bet goulennet e baperioù digentañ gent paotred o o fess digar ... Ma oa evel un den hañter-drelstet ...

Ar sul a dremenas evel ma c'hell ur sulvezh tremen p'emañ an ted a familh en e chepl wenn gent ugent tenn en e gorf disliv ...

Al lun a erruas, deiz an intermunt. Ne oa ket gallet kas keloù da zen ebet, koulz lavarout, ha " Paotred ar Strouezh " o doe skignet papiroù da spontañ en dud ... Daoust da se ez en em gevas tud e-leizh, hag e-touez an dud-se, ur gamerdez vras d'ar familh : an Itron Mähe (Plec'hig Kernev), c'hoar an Aotrou J.K.

Ar spont e c'houmije a-us da bennoù en holl dud; hag an Aotrou Person kanton (an Aotrou D.) e anavez goude an intermunt n'en doe biskoazh santet ken don en e greiz, gwerzadoù ankenius an DIES I.R.F.

Echu eo bremañ an intermunt, ha war-dro kreisteiz ez eo anezhi. Dam eus tud ar c'hwil o deus troc'het berr, evit mont da lemel mantell-geñv ha mont d'o lein goude, gent ar familh, d'un ti eus ar gêriadenn .

Ar peurrest eus an tiegezh a valsez, izel o fenn, difonn o o c'hemmedoù, difonn o c'homzoù, difonn o soñjoù . E-touez an dud, filhorez August, deuet eus kostez Lannuon, a vale e-kichen hec'h enotr Emil . 'Stu daou zen ha ne oa ket outo pennañ eus ar bed-mañ, o terede : unan war verc'h-houarn hag egile war droed, Paotred yaouank I.R. pe I9 vloaz . Ha peotr e verc'h-houarn o skeiñ e venveg an touflaz hag o tont gant ur revolver en e zorn, war-du an dud manet eno e-kreiz an hent, hag o treiñ war-du Emil :

" Te eo Emil Boscher ? " ... Emil a yeas liv ar merv en e gerc'hen . J-nevezet en doe an hini en doe goulennet e baperioù digentañ deou zervezh a-rack war blasenn ar vourc'h .

" Petra 'zo da demell din ? N'em eus greet wann drouk ebet ...

" Tec'hit eless, merc'hed ! ha buen . " Un tenn o strekal hag Emil o war greiz an hent . Hag al lempon all da leuskel un tenn dezhañ d'e dro, e kil e benn ... Hag o-daou oc'h ober ul leun war ar c'horf merv ha d'en em lakaet da zañsal warnañ .

Ha kent tec'hout kuit o-deou war ar vourc'h-houarn, e lezjont di-

gant Emil e c'houriz, e votou, e voñtr, hag e arc'hant .Hag evel deou
disoul dinetur-krenn e skerzhjont 'rrok en ur gantañ en Internasional

E bered Sant- Servez emañ en deou vreur : August(ar Yeodet) hag Emil

E-pad an interement e oa bet Peotred ar Strouezh e Kerbernez o klask
merc'houl-houarn da lerezh .Hag ar meurzh, da beurechuiñ Kalvar an I-
tron Boscher, e teuas adarre ar sbored d'ober ar furch en ti ar su -
gard, hag an dro-mañ ez eas ganto merc'h-houarn Emil. Ma levare an in-
tañvez keezh : " Mez oc'h deuet d'am lezhañ, hastit buan han ober. Met
lezit o buhez gant va bugele "

III.

August Boscher (ar Yeodet) a oa ganet e Kerv-Uhel ,e perrez Duod er
bloaz 1878 .Met da heul e dad hag e oa sugard e teuas da chom da Blou
rec'h, stok e Lennuon, e kastell Kervinon. Yeouskik-flamm e oa neuze.
Eoc e tremenas e yeouankiz ha setu perak e c'hellomp hen sellout evel
un Tregaried . E yezh e oa Yezh Treger hag e anv-pluenn -pa steges da
skriveñ-a voe ar YEODET e memor eus Itron-Verie ar Gosh-Yeoded ,lec'h
ma plije dezhañ mont da bediñ ha da lonkañ an ser-vor war ribl Tree-
zhenn ar Werc'hez.

N'omp ket deuet a-benn da c'houzout dre sur, pegulz e kui-
teas Plourac'h evit donet da vezañ sugard e Koad-Duod, e perrez Sant-
Servez ,dindan Verkiz Kerwazh'.

N'hellomp ket kennebeut leverout netre resis diwar-benn e
studioù nemet e tremenas ur pennad e kloerdi bihan Plougerneve ,hag
ez eas zoken diwezhatoc'h da Sent-Ilan, goude ma oa erru un tamm oad
dezhañ, gant ar soñj monet de veleg.

Adskriveñ a reomp emañ evit lennerion BARR-HEOL -evit ar re
n'emañ STERENN (Mae 1941) en o c'herz , ar pezh en deus skrivet Frañch
Vallée diwar e benn, p.40-1-2, goude bezañ komzet eus Dir-na-Dor.

" Ar Yeodet (Boscher) e zellez ul lec'h e enor, e-kichen ar Moal
, e-touez skrivagnerion ha harperion gantañ KROAZ AR VRETONED. N'oa ket
deskot evel ar Moal, hogen tuet dre natur d'an doare-skriveñ uhel hep
bezñ disoc, ha stumet un tamm diouzh ton ar prezegerezh. Hag ur pre-
zeger a voe snezhañ e gwirionez .Kerkent ha ma voe savet war ar maez
bodadegoù kristen a yeouankiz, e paras ar Yeodet evel ur steredenn e-
tousz ar re a lekeo o foen da gentelisañ ar re yeouank er c'hendal
c'hioh .Galvet e voe gant mignoned e-pad ur pennad da Vontroulez da
genlebourer brezhonek ar RESISTANCE. Goude e teuas da genlebourer L'IN-
DEPENDANCE e Sent-Brieg. Ar vuhez-se a genskrivagner hag a brezeger
ketolik e zistroes marteze un nebeudig e spered diouzh an Eusev bro-
del .Eogen ,evel ar Moal, en deus pouezet kalz evit lekast ober he

lec'h d'ar Yezh en Oberoù kristen, dreist-holl en Oberoù a Yeouan-
kiz kristen .Savet en deus e vouezh dibacuez ouzh ar re a glaske
gallegañ en Oberoù-se. Da GROAZ AR VRETONED en deus roet kalz a
bennadoù skrivet-met diwarbenn politikerezh kristen dreist-holl, ha
kmaouennoù o tennañ gwelloc'h da vuhez ar vro, diwar-benn mirout ar
gwiskemant, ar yezh hag ar gizioù kozh ...

Pa darzhaz ar Brezel , e renkas mont da gentañ d'an
talbenn e-lec'h e kollas ur breur, Breizhad mat eveltañ, ha goude,
evel troadeg an Inizi, d'ar Balkanioù .Ac'hano e skrive bemdez da
GROAZ AR VRETONED, un danevell eus ar Brezel dindan anv a NOTENNOU
BREZEL. An notennoù-se a zo bet skrivet gantañ dez-ha-deiz e-kreiz
skuizahder ar c'herzhadennoù ,pe zoken tan an emgannoù .Sebezet e ve-
ne ar re all ouzh e welout o skrivañ ken dinec'h ha tra e Notennoù
a-barzh toulloù graet gant tarzhadennoù ar bouliji .An darn-vuiañ
eus an Notennoù-se a zo bet embennet war GROAZ AR VRETONED, nemet
pennadoù a-beñ bet rasklet gant Anastazia ,dre ma kave skeudennet
re wirion enno reuzioù ha torfedoù ar brezel (...ha dreist-holl ,
ar preizhadegoù hag an torfedoù all gret er Balkanioù gant ar sou-
darded vorian eus Afrika engouestlet a-viliadoù gant ar C'hallaoued
en o armeoù) " (Eñvorennoù ur Brezhonegour)

Goude ar brezel, hervez ar broessa en doa graet d'e vreur Per, an hi
ni a voe lelnet er brezel bras kentañ, e teuas da chom evit met da
vro Sant Servez hag e talc'hes da brezegennañ, da skrivañ, da sozañ
pennadoù ha sonioù evit BREIZ ,kaz' an Aotrou Moal.

N'hellomp ket bern emañ labour ar Yeoded hag e venciouù .Un
den a galon e oa, kristen -meurbet .Barzh e oa ivez, nemet e werzioù
kalz snezho, evito da vezañ skrivet en ur yezh pinvidik a vank dezho
kalz a dreoù evit bezañ pennoberioù : barzhoniezh 'giz penn kentañ
er c'hantved-mañ ,gant rimoù sezet .Awechoù no dint nemet komz-plenn
lekset war rim Setu emañ da skouer .div liamma diwar e levr :BLEU
NIOU YAOUANKEZ (embanner 1900)

Ma BLEUNIOU a zo kuitilhet dre hent-treuz ar vevrez,
Gouzout kear a res n'o deus ket nemeur a dalvoudedez. (P.XV)
Arabat koulskoude krediñ n'eus nem t traoù evel-se en e levr !!!
Pezhioù bravik e zo emañ hag a c'hellfemp menegiñ, mar bije ret....
Ul levr all a oa gantañ war ar sterc, pa voe lazhet

Evel prezegenner ez eo chomet brudet .Unen eus e vrudetañ preze-
gennoù marteze eo an hini a reas e Lennuon e-kerzh un devezhied Kof-
ferañsoù Katolik .Ne levare ket marteze traoù ken uhel hag ar preze-
gerion c'hallek e oa eno(ha c'hoazh da c'houzout eo !) met ar pezh
e zo sur ,e tepe ken don e c'herioù, ma savas berv er sal ... Pell'zo
ez eo ankouezet ar prezegennoù all ,met en amzer a vremañ, goude 20
vloaz pe 25 bloaz e kavot c'hoazh tud o keout soñj eus e hini !

E-keñver Politikerezh kristen, e talvezje ar boan studïañ ar pennadoù embannet gent ar Yeodet : e-keñver an danvez evel just, met ivez e-keñver ar furm, da lavarout eo ar stumm da zisplegañ ar menozioù politikel e brezhoneg .

Bez'ez eus tud e Breizh, tud hag e ra war-dro an Emsav, ar Yezh lakep, hag a ya sot'dal ma klevont anv eus Politikerezh hag eus Politikel.

Ur wech bennak e venko dimp sevel ur studïadenn war gement-se, da ziskouez petra a zleer da intent e gwirionez dre ar gerioù-se hag a zo "liestalvoudek" pe "liesster".

Da c'hortoz e vije mat da unan bennak studïañ labourioù ar Yeodet ha war an dro re an Aotrou Moal da sikour sevel war un diazev start ur politikerezh breizhet kristen, da lavarout eo menozioù-diazev an Emsav, hervez kelemedurezh an Iliz, Lizhari ar Pab ha diskleriadurioù an Eskibion.

°°

Da glozañ ar studïadenn-mañ -kalz re hir diouzh ment BARR-HEOL -ha kalz re verr diouzh ar pezh a vije da ziskleriañ diwarbenn ar Yeodet, e hetimp us vo gret ur Gouel ur wech bennak war vez ar Yeodet hag e c'houlennimp digent lennerion BARR-HEOL selaou komzoù ar berzh ha :
Skuilh ur bedenn ..., ur bedenn e-giz BLEUNIOU....

YANN AR PROFED
HAG
HERODEZ AR ROUE

~~~~~

(Pezhig - C'hoeri Barzhudus e 3 Arvest - Tennet eus KOULMIG AR GINMI, kennedig-perrrez Bulien 20-6. 56)

I ARVEST

Herodez hag Herodiadez (gwreg Filip ha wignonez Herodez)

HERODEZ (harp ouzh prenestr e belez, o sellout ouzh ar jardinoù glas Herodiadez a zalc'h da droieta en-dro dezhañ ; evel pa vije droug enni) - Arse ! Herodiadez ! Petra 'c'hoeri geneoc'h hiziv ?

HERODIADEZ.- (rust ha divergant) Petra ? Mann ebet.

HERODEZ :- Koulskoude, diouzh ar stumm a zo warnoc'h e vije lavret ez

(Herodez) eus un dri bennak o c'hoeri ar c'hontrol ouzhoc'h

Hi:- Ac'hanta! ya !... Dilezet am eus Filip, ho preur, evit donet emañ da vevañ geneoc'h, hag e soñje din ho pos gwir garantez evidon.

Heñ.- Hag am eus, sur ! Me eo Mestr ar Vro-mañ, ha Mestr war al Lezennoù ... Foc am eus gret zoken war lezennoù Doue (maz eus un Doue bennak !) evit ho kemerout emañ genin... Prest ez on adarre d'hen adober, mar bije ezhañ....

Hi.- Perak neuze ne rez ket d'an ahañhon-se, gwisket gent blev-keñvel serrañ e c'henoù ? Te'oar swalc'h petra emañ oc'h embann. Hen klevet ac'h eus da-unan o lavarout dit : "N'ac'h eus ket droad da virout gwreg da vreur ganih! Evit piv e kemerz ac'hamon neuze ? Pe evit ur plac'h a vuhez fall prest da werzhañ he c'horf da n'eus forzh piv ? Pe evit Pried enorus ar Roue ?

Heñ (o testest da Herodiadez evel d'ober pecheroù hag allazigoù dezhi) :- Arabet dit bezañ nec'het gent se, ve Herodiadez vihan ! Lez on teod fall-se da lavarout ar pezh a garo ...

Hi:- (ouzh hen pelleet diouti, rust ha digar) :- Gra dezhañ souñf e c'henoù .... pe wazh a se dit-te ha din-me !

Heñ (daoubennet, na oar mui petra da lavarout pe da soñjal) :- Petra a rin ete ?

Hi (hep digornerañ) :- Ha n'out-te ket Roue ar Vro, Mestr war an holl ? ... Taol hennezh er prizon ha troc'h e benn outañ (hag hi kuit fuloret, en ur strapañ an nor war he lerc'h)

HERODEZ (e-unan-penn) :- O va one ! ... Ur profed ! ya ! ur profed bras eo hennezh ... Decoust n'em eus ket doujeñs evit Doue 'maz eus unan), biken ne gredin lakast va darn warnañ ... Koulskoude, ret eo din hen ober, pe koll marteze grasoù-mat Herodiadez... Ma ! ne lakain ket snezhañ d'ar marv... Er prizon e rin hen teurel ha mat e vo evel se ... Enc ne vo klevet gent den ebet ....

III ARVEST

(Er prizon : YANN HAG HERODEZ)

Yann :- Sir ! ur peñved bras a rit o virout geneoc'h pried ... ho preur .... Ar wreg-se n'eo ket deoc'h. He vuhez ganti a zo kontrol da holl lezennoù Doue, hag ur skouer fall ez oc'h evit hoc'h holl sujidi ... Kesit hennezh kuit. Rak c'hwil hag hi a re avoultrizh ha n'eo ket priedelezh.

Herodez (krog an son emañ) :- Benit ar vedelezh da cheñch kaoz. Ne 'blij din ho klevout ha kreut hoc'h ali war war a dre. Met evit an

(Herodez), en afer-se, se ne sell ket se'hanoc'h ...

Yann : - Nenni! me'zalc'ho da leverout deoc'h peneos an hini a zo geneoc'h, n'eo ket pried deoc'h : ur plac'h a vuzhe fall ne deo ken, keer hoc'h eus reññ dezhi an anv a Rouanez pe ar seurt a garot !... Ha kement hini a ra eveldoc'h, a vo barnet eveldoc'h, gant Doue. Ar briedelezh a zo un dra santel ha netra n'hell he zerrñ etre ur paotr hag ur plac'h, ur wech dimezet !

TREDE ARVEST

(E Palez ar Roue Herodez)

- Gouel bras a zo hiziv : Deiz-ha-bloaz ganedigezh Herodez .Pennod bras ar vro hag en ofiserion uhelañ a zo destumet en-dro dezhañ, ouzh teol.-

Herodez (erru eo tomm dezhañ) : Yec'hed mat deoc'h, Aotronez ! (en ur sevel e werenn)

Ar Pennod-Bras (tomm dezho ivez) : Yec'hed mat ha buhez hir d'hor Roue Meur Herodez !

Herodez : - Bremañ, Aotronez, ez it da gaout ar blijadur da welout ha da glevout gwellañ ha koantañ dafiserez va Rouantelezh !...Setu hi....

(hag e weler o tonet er sal, ur plac'h yaouank gent bleunioc'h en-dro d'hefenn, ur robenn hir warellet en-dro dezhi, botoù skeñv en he zreid hag un teboulinig bihan en he dorn : SALOME merc'h Herodiadez an hini eo. Salome a gan hag a zañs hag a sko gent palv he dorn war he zeboulinig ...Ken brav e teu en-dro ma dorn an holl sebeder-net hag estlammat o sellout outi)

Herodez a verv e zaoulagad en e bann, gant al lorc'h hag ar blijadur

Salome - (oc'h echuiñ he zro-dañs, a youc'h war un ton ken) : Buhez hir da Herodez Veur !

Herodez : - Salome ! Evit ar joasted dispar hon eus bet ouzh ho kwe-lout, trugarez deoc'h !....Met n'eo ket awalc'h kement-se ! Salsouit : N'eus forzh petra a c'houlennot digenn-me, na pe vefe en hanter eus va Rouantelezh, m'hen tou, me'roio deoc'h !"

Salome (stad enni o klevout ar Roue, a ra dezhañ ur salud brev !) : - Kement an eus greet, Sir, n'eo netra e-tal meritoù dreist-muzul ho Prester hag ho Meurdez. Gent hoc'h sotre avet, ez in da c'houlenn ali va mamm, ken goulenn netra digeneoc'h (Hag hi kuit, skeñv evel un heiz)

SALOME (D'he mamm). Mamm! petra a c'houlennin-me digent Herodez? HERODIADEZ (raktal) : Penn Yann Vadezour war ur plad ...

SALOME (oc'h ober he goulenn) : Aotrou Roue ! Roit din eus raktal, war ur plad penn Yann Vadezour.

Ar Roue (o cheñch liv, leun a dristidigezh, a sell en-dro dezhañ, hag a wel decoulagad an holl o parañ warnañ ...N'hell ket mont enen d'e c'her) : - Kasit ur soudard d'ar prizon !

AR SOUDARD (gant penn Yann war ur plad) : - Dalit, plac'h yaouank !

Salome (d'he mamm) : - Dalit, mamm !

Herodiadez : - E benn an eus bet ....met e gomzoù, piv a c'hellio o dis-laverout biken ?....

BREIZH HAG AR BED (Les Nouvelles 17.6.56)

Ar pennad emeur o vont da lenn a zo tennet eus LES NOUVELLES, ar gazetenn sizhuniek embannet e Roazhon. E-touez an traoù yac'hañ he feti-ssañ a skriver en amzer a ren diwarbenn kudennoù Breizh, eus skridoù kenlabourer brezhonek ar gazetenn Herve Konan. Pennadoù barrik-awalc'h ez int, met boudeek-kenañ. Gras da Herve Konan da zerc'hel e-vel-se....

KOLONIOU HAN KOMUNISTIEZH

Nevez'zo Eskibion ar Sav-Heol o deus displeget e oa un dra vet evit o broioù bezañ gonezet ar Frankiz. Nebeut arsak, Eskibion Madagaskar hag an A.O.F. o doa lavret ivez he doa dreed pep bro da glask ksout ar frankiz, hag e oa dever ar Broioù-Mistri o stummañ hag o skolista en doare ma vefent barrek un deiz d'en em ren o-uea.

An diskleriadurioù didroidell-se a zo bet tamallet dezho, meur a wech. Met diskouezet o deus e-giz-se, e oa an Iliz Katolik a-us d'ar broioù, leun a zoujañs hag a garantez evit an holl.

A-du gant ar menozioù-se en em gav ivez ar Communistiezh. E pep bro, e vez harpet ar strolladoù broadel gant ar Communisted. Hag eus eo dezho c'hoari. En holl golonioù, pe dost, ez eus milionoù a dud o vevañ er vizer. Nes eo lakast anezho da grediñ ez int gwallgaset gant ar Kapitalisted estren a zastum fortunoù diwar o c'houst - Penh a zo gwir awechoù.

Met ur fezi e vefe dimp krediñ o defe ar pobloù-se ezhom-moù korfel hepken. Awalc'h e vije bet neuze, kregiñ gent stourm ar han-kadoù .... Ar pobloù-se o deus ivez ezhommoù speredel. Fellout e ra

dezho mirout kement tra a ra o fersonalezh .Fallout a ra dezho bevañ e-giz ur bobl dezhi un istor,kustumou,arzou ha lennegezh...
Ar Gommunistiezh he deus komprenet kement-se ,he setu perak e klask la kaat war droed ur Republik Algeriet ,da skouer.

Diaes eo din bezañ a-du pe a-enep ur Republik Algeriet.
Met kleuz e kevren: hag ar respontoù hag ar promesoù greet gant ar Gouarnamant da c'houlennou ar vroadelourion algeriet .Lavarout a rae dezho da gentañ ne oa Bro-Algeria ebet araok donedigezh ar Frañsizien .Pezh a c'hell bezañ gwir.Met arabat ankounac'haat e c'hell ar broioù genel ha mervel ivez... Istor Belgia n'eo ket gwall-gozh nag hini Yougoslavia .

D'an eil ,petra a ginniger da Algeriz ? Diaes eo lavarout dre just .Doujet e vo da vihanañ o fersonelezh ...Met penaos ? Ur bloaz'zo e lavared e oa Algeria departamantoù gall...Bremañ e lavaret dimp n'eo ket zoken Algeria ur rannvro eus ar Frañs ..Petra eo eta a-benn ar fin...

D'am soñj ,Fremm ar Republik Gall a zo re strizh ,ha krog eo da strakal .Ret e vo reiñ maoc'h a ser d'ar Broioù dishevel a zo o vevañ en he disbarzh ...Anez se, e tarzho.

Hevelep tra a zo c'hoarvezet gant an Unvaniezh C'hell .Gwellet hon eus o tec'hout a bep eil ar Vietnam, Tunizia ha Maroko .Arrestet dimp kuzhat ar wirionez ouzh hon daouleged paz eo ken sklaer hag an deiz .Werc'hoazh e vo tro ar C'hameroun ,mar ne ziwall ket Gouarnamant Pariz.Setu da vihanañ soñj an Doktor Anjoulat,hag a anavez mat ar gudenn.

Un dra c'hoazh an laka nec'het.Ur vro vihan evel an Denmark he deus o frankiz ar broioù dindan he dalc'h: Island,Groenland,hag an enezennoù Feroe ;he kement-se war o gouleñn .Daoust hag e vefe an daore-se kontrol da spered demokratel ar Frañs ?

N'on ket tamm ebet a-du gent ar brezel,he nebeutoc'h a c'hoazh a-du gent ar muntrou a vez sevenet bewdeiz en Algeria .Met daoust hag-eñ e vije bet selaouet mouezh Algeriz ,ma ne vije ket bet eilet gent trouz ar fuzuilhoù .... Lazhañ a zo sur-mat ur pec'hed. Met ur pec'hed eo ivez ober skouarn vouzer ouzh goulennoù ur bobl taget gant naon er c'horf ,he naon ar spered,en doere ma laka hec'h holl esper en dispec'h hag er brezel.

Herve KGNAN.

~~~~~
N 'EO KET HET D'AN HOLL BRAN A-DU GANT HOR MENOZIOU....PEP HINI EN DROED DA SKRIVAN D'OMP DA ZISKLERIAN E SONJOU E-UNAN...EMBANNET E VO ZOKEN LIZHERI AR RE A GARO... GANT MA VINT SKRIVET E BREZHONEG... PHEST OMP DA VOULAN AN TAMALLOU A VEZO GREET DIMP GANT MA VINT IVEZ E BREZHONEG

SKOULM GORDIOS

Er bloaz 333 kent Hor Salver edo Aleksander Veur ,roue Makedonia, goude bezañ chomet da c'hoañviñ e Karia, o terc'hel da vont gant an hentaogafte anezhañ betek Bro-Indez .E Gordium ,kefbenn Bro-Frugia,edo e Templ Zeus ur yev dalc'het gent ur skoulm koad-kelvez ,greet ken mat ma ne oa tu ebet d'hen dizober .

Hervez ar Vojenn ,edo Gordios un deiz oc'h arat en e bark, pa welas un erer o tiskenn war e alar : ar pezh a verke e tlee bezañ Roue un deiz.

Pa voe deuet da vezañ roue ,e ouestles e garr da Zeus hag ar yev stag outañ... Ar yev-se a oa bet lavaret e vije Roue war Azia e-bezh an neb a zeuje a-benn d'he diskoulmañ...

Aleksander : yeas d'an Templ eta hag a glaskas diskoulmañ ar yev .Mour a wech e klaskas han ober ,met ne vo ket evit donat a-benn . A-benn ar fin e tapes krog en e gleza , ha gant un taol-kleze e troc'has ar skoulm...

o°

Noarvat e oa un tamm aesoc'h troc'hañ skoulm ar yev eget donat a-benn d'he ziskoulmañ... Buanoc'h greet e oa forzh penaos...

E-keñver Breizh ez eo memes tra :aesoc'h eo troc'hañ ,egat klask an tu da ziluziañ he c'hudennoù....

E miz-Mezheven ,e Sant Brieg,ez eus bet ur c'hendalc'h gent tud eus ur Gostezenn Bolitikel .Evit tud ar gostezenn-se n'eo ket ur gwall-afar ingalif an traoù ...Berr-he-berr setu penaos : Sevel-Kreizennoù pe Vurevioù-divroañ... Rak evel ma ouzoc'h n'eo ket bras -awalc'h Breizh evit mazañ he bugale hag e renkont divroañ hag e renkint derc'hel da zivroañ .Neuze ez eo un dra vat,henc'hañ an dud a fell dezho divroañ, o sklerijennañ ha klask lec'hioù ha plasoù dezho.

Penaos e vo kont goude ? Neuze e vo poent sevel uzinoù ,da vodermaat Breizh . Al labourerion-douar gent ar mekanikoù bras a vo skañveat o labour ,hag aes e vo dezho tremen gant nebut a dud...Ar re en em gavo dilabour evel-se a gavo implij en uzinoù hag ar re all o devezo an eurvad da gscout burevioù-divroañ d'o heññañ war-du tachennoù-labour-all: ijinerezh,pe latcurerezh-douar,pe drooù all...

o°

Setu hag a zo sellout kudenn Vreizh evel ur gudenn a arboal-lerrez ha netra ken,páz eus kudennoù all:istor,bro,spered ,sevenadur, hag er c'heñver-mañ ez eo gwir komzoù ar C'hrist : " An den ne vev ket hepken gant bara " Ur bed lec'h ne vo mui nemet kudenn al labour hag ar bara a vo ur bed dizoue ha dispered .

Un dra a bouez ez eo evelkent Boued ar C'horf ,ha setu perak e-lec'h derc'hel da allañ an dud yeouank da zivroañ ,e vefe gwalloc'h meulif ar Gouarnamant evit ar pezh er deus divizet ober ha gouleñn ma

ma vo kelennet ar vugale hag ar yaouankizoù ,hervez spered o Bro ,
evit ma vo un dra bennak o reññ diazeaz d'o ene.

Amañ avat,e kavomp kudenn ar SKOLIOU .Deuet eo Kudenn ar Skol da ve-
zañ er Frañs ,gwashoc'h eget biskoazh un afer a bolitikerezh ,da la-
varout eo,stag eo buhez ar Skolioù ha stumm ar Skolioù ouzh Lezennoù
Bro-C'hall .

Hen gwelout a reer awalc'h gent abadenn ar yalc'hadoù-studi,
a nac'her ouzh ar skolaioù katolik .

Ar Vretoned- ha bez'ez eus- hag en em lœuens war zigarez maz
a war-raok al Laikerezh e Breizh-Izel a ra ur pezh fazi .Rak gallout
a reer lavarout,hep son da vezañ dislavaret,ez eo chomet ar Skolioù
kristen ,evel ur voger-difenn evit ar FRANKIZ .

Ur wech peurziskaret ar Skolioù Kristen(lœskoamp dishual !)
neuze e vo ur MESTR HEPKEN war spered an holl ha war Spere ar Vre-
toned,rak n'eus ket da esperout e teuio Gouarnamant ar Frañs,hag a
zo troet gwashoc'h eget biskoazh war ar sosializañ ,da soursial eus
kudennoù Breizh ,da vihanañ eus kudennoù ar spere....

Ha stummet e vo ar vugale hag ar yaouankizoù,evel ma plijo
d'ar Gouarnamant...Ur wech lazhet ar Skolioù kristen :un esperañs
nebeutoc'h a vo da Vreizhiz...
Arabat eo d'ar Vretoned vrogar (zoken ar re zigristen !)
bezañ dall war gement-se.

O TRESIN AR BIBL GANT PESKETAERION LOKEMO....

Echu eo troidigezh Aviel Sant Mark.Skriverezet ha tout,prest da ve-
zañ moulet ...Ha koulskoude e chom ur bajenn bennak war va spere :
Ar pennad IV diwarbenn ar CORVENTENN SIOULAET... Trach-mor ? Ma !
mont neuze da Lokemo da di va mignoned :J.Groz hag e Itron....

An Aotrou Groz a zo o paouez monet da Lannuon .Petra d'o-
ber ? Diskennomp ets betek ti Erwan al Lewier...Hiziv n'eo ket brav
an amzer hag ar bagoù n'int ket aet er-maez .Ur degemer c'hwek gant
Erwan hag e Itron(ur Vretonez eus an Naoned troet gant ar studi hag
he deus desket un tamm mat a vrezhoneg).

Hag tro ne distro,setu me o tispakeñ va AVIEL GRESIANEK-
LATIN ha va GERRADUR BRAS zoken,ha d'al labour. Ne zisplegin ket
dre ar munut kement tra a voe lavaret,nag an tannoù tabutoù hegerat
a voe etrezomp .Nebeut-tre zoken eus ar pezh a glevis,an eus impli-
jet da reizhañ va zroidigezh kentañ ...Met setu amañ penaos e vefe
troet e Brezhoneg Lokemo ar pennad IV,(35-39) eus Aviel Sant Merk :

(35) An deiz-se,pa voe deuet an abarvæz ,a lavares dezhe" Treuzomp en
tu all "(36) Neuze e kasjont ar bobl kuit hag a kemerjont Jezuz gente
,evel ma oa,er vag ; bagoù all a oa gantañ ivez .(37) Met setu ur
gref o sevel (pe setu an amzer o c'hreññañ -pe setu sac'hadennoù)
hag ar bernioù (pe ar pakadoù) a frega (pe a dorre) war ar vag ,ken
e oa erru leun a zour.(38) Eñ avat,a oa en arozenn,o kousket war ar
bluag(39) Hag eñ...a lavares d'ar mor : " Tevi sioula! ".Kouezhañ
a reas an evel hag e teuas kalm gwenn(pe futu war an dour .." hag
all.

Notennoù.- Disnev ez eo e Lokemo:tarzhioù,tonnoù ,gwagennoù hag all.
Atav e vez lavaret :bern . Sac'hadenn -avel (toufadou-avel kreñv)
gref; toufadou-avel,arozenn eo ar ger tregereiek evit aroz.
Ur ger all hag a c'hellfe bezañ talvoudus ez eo ar ger GELDEG = Tonell
wel ...Amzer geudek,troù geudek.Pa vez amzer geudek e vez gwelot ar
c' herreg er-maez eus an dour ,zoken ar re a zo izeloc'h eget live an
dour .

MEK AN UNVANIEZH.

Kentañ soñj a zou war spere an den pe zigor MIL POK,pezh-c'hoari
an Aotrou Noel,person Plonevez-Kintin ,eo e vije gwelloc'h ober un
soto-dafe gantañ .

Hogen diskiant hag amzere ez eo ar soñj-se,evel just. Den ebet n'eo
deus gwir d'ober fæe war ar Quiziegezh hag e c'heller gwelout ar
merk-se war an doare-akrivañ nevez .Da vihanañ evit Beozimad evel
maz omp holl tamm pa damm...

E gwirionez,e Breizh n'eus ket kalz e dud ouizieik-klok war gement
a sell ouzh ar Yezh : Gerisduz,Yezhadur,Istor ar Yezh,Distagadur .
N'eo ket bemdeiz e weler tud evel Ernod ha Lot .

Leborigoù an Aotrou Felc'hun a zo lebourioù-mouezhoniezh,da lavarout
eo,diwar-benn an DISTAGADUR.... Er stad m'emañ ar Yezh :er gennad
diwezhañ d'ober eo UNVANIN AN DISTAGADUR. Evit ar RESIZESKRIVADUR ez
eo mat evel-se . O pouezañ re war hini pa hini eus an div dachenn-se
e vo riskl evit ar Yezhadur :daoust ha n'eo ket nac'hagnet ar pour-
keezh verb :KAOUT, en doare-akrivañ nevez ?

Merk an UNVANIEZH ez eo ar ZH,hep war ebet oc'h unenñ enni div li-
zherenn dishefvel bremañ :Z hag H hag a oa c'hoarvezet en amzer gozh
evel m'emañ c'hoazh en amzer a vremañ er Yezhoù Keltiek dindan :
Stum an TH . Bezomp soñj ez eo bet mat pep tra gant gouarnamant ar
Frañs evit diakar an Emauv .E-keñver al lisherenn ZH ez eo gwir ar
jezh a skrivoù Kembreiz evit kentañ-kont eus o bizit da Vreizh a 1947

Evel ma welit n'eo ket Seizh Sant Breizh a enorer er Chapel, met ar 7 breur yaouank eus kêr Efezos aet da guzh en ur gleuzenn eus ar Menez war-dro ar bloaz 250 ha manet kousket eno e-pad 150 vloaz bennak, ken na blijas gant an Aotrou Doue ober dezho dihuniñ evit dont e kêr da zougen testeni enep ar Sadukeidi, diwar-benn plane-denn diwezhañ Mab-Den hag a zo adsevel a varv da vev, da fin ar bed... Ataoe pegoulz emañ an devosion d'ar 7 Sant emañ? Ne gre-domp ket mont a-du gant ar re a lavar abaoe ar VI-et kantved, petra bennak ma komze dija Gregor a Dour eus Istor 7 Breur Efezos en e levrioù (+594). Moarvat, ez eus bet lakaet ur stumm kristen d'un devosion digristen koshoc'h, evel ma testenieka an Daol-Vaen.

Bep bloaz, ar pevare Sul a viz Gouere e vez graet ar Pardon: Gousperoù ha Tantad ar Sadom, hag ar Pardon war e hed d'ar Sul.... Hogen un nevezenti a bouez a zo gant ar Pardon: abaoe 3 bloaz e teu Muzulmiz: Kabiled hag Arabed bet galvet di, dindan atiz an Aotrou Massignon, un den desket-tre war Vroioù ar Sav-Heol, ha kelenner e Kolaj-Frañs Pariz.... Mohammed, Profed bras Muzulmiz en deus degemeret ha merket er C'horan Istor ar 7 Breur ha bep Gwerner er Moskeennoù e lenner " Souratenn ar C'hev" diwar-benn ar 7 breur, hag ivez diwar-benn o c'hi bet manet kousket asambles ganto advevet a-unan ganto ha degemeret er Baradoz evelto... An Aotrou Massignon en deus bet ar soñj d'ober gant an Devosion d'ar 7 Sant ul LIAMM etre tud disheñvel o Relijion: Mohammediz ha Kristenion.

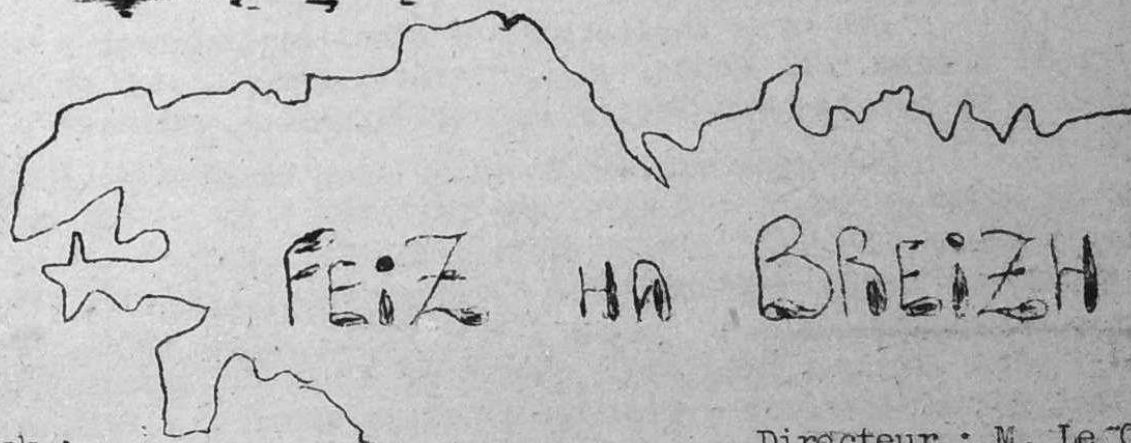
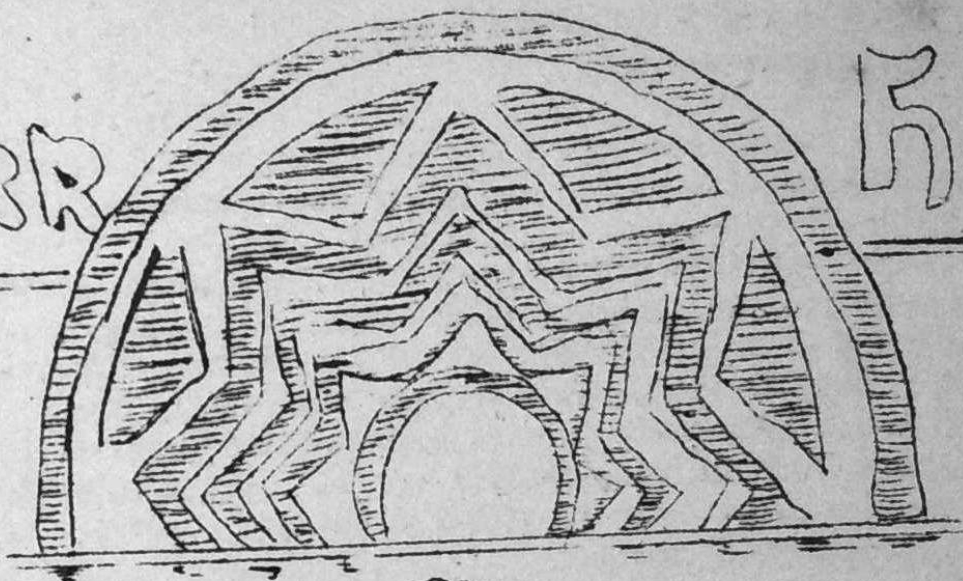
Evel daou Bardon a zo er memes deiz: hini ar Vro hag hini an Arabed. Goude ar prosesion ar Sadom da noz e chom an holl: muzulmaned ha katoliked da bediñ er sioulder hag er peoc'h er Chapel. An deiz war-lerc'h e vez an oferenn hervez ar c'hiz-lidañ melkit (pe Buzantiat) en arabeg. Evit ar bloaz ez eo bet lennet an an Aviel e Kabileg, Arabeg, Gresianeg, Galleg. Ne oa den en-gortoz a gement-se, setu perak ne oa ket bet lennet e Brezhoneg, petra benak ma ne oa bet pedet ahendall nemet e BREZHONEG: Pater ha Kredo tra ma pede an ofiser en Arabeg

Evit ur wech ez eo deuet unan eus Pardonioù Breizh da vevezañ un dra o sellout ouzh DAOU RUMM-TUD, DAOU RUMM-RELIJIONC, DAOU VED PELL-kaer an eil diouzh egile, allaz! e meur a stumm... D'ober dezho dont d'en an gompren un tamm gwelloc'h, ha da gaout muioc'h an istim an eil evit egile.

Evit tud ar Vro: o welout lidoù disheñvel hag o klevout yezhoù disheñvel diouzh ar pezh ez int kustum da welout ha da glevout e c'hellont kompren ne deo ket an Iliz tra ur Bobl, met un dra mat evit an holl bobloù n'eus forzh petore stumm-spered, petore kultur, petore sevenadur o deus. Hag ahendall e-touez an dud uhel hag a zarempred ar Gouelioù ez eus tud hag a c'hell kompren aetre kudennoù Breizh... Ar Park lec'h m'emañ ar Chapel a zo anvet "Stivell". Ra vo ar Pardon nevez ur Stivell evit "Feiz ha Breizh"

BARR

Keol

Trimiziek :

Gwengolo 1956

Niverenn 8

Priz an Niverenn : 50 lur

Rener : M. Le Clerc, Person Bulien

Bro-Dreger

Sekretourez : D. Bideau. TAOLINN

Directeur : M. Le Clerc,
Recteur Kêhulie
C.D.N.

No.8 Septembre 1956

Trimestriell

Prix du No : 50 fr.

YEZH AR VUHEZ	Paj. 2
ALIOU A BOUEZ	" 3
CAMP PANDIT NEHRU HA KLOER BREIZH....	" 4-5-6
LIZHERI	" 6
KONTERION BRO-DREGER (eñvorennoù diaoz)...	7-8-9-10
LIZHER DIGOR DA ROPARZ BROUDIG.....	" 10-11
NOUELENNOU GWENEDEK.....	" 11-12-13
KEMENNADUREZH A-BERZH AN F.C.B.....	" 13
NOTENNOU-SKLERIADURIOU WAR AR GEMENNA- DUREZH A-US.....	" 14-15-16
BREZHONEG " UP TO DATE".....	" 16-17
URANIOM BULIEN.....	" 17-18
KUZUL DA ADRENKAN TRAOU BREIZH.....	" 19
EN-DRO DA CIAPEL AR SEIZH SANT.....	" 19-20

YEZH AR VUHEZ
vvvvvvvvvvvv

Dre vras ez eo bet al labour graet evit Yezh Breizh ul labour "lennegel": chomet ez eo ar skrivagnerion war dachenn al lennegezh, evit ar muiañ.

Bez' ez eus bet embannet evel just, studiadennoù a dalvoudegezh war ar Skiantoù evel MENTONIEZH Kerjean, oberennoù a bouez evel ISTAR AR BED, ISTAR AR GELTRED KOZH gant Meven Kc diern, labourioù war gudennoù ar Gevredigezh evel AR GRILHETA E BREIZH (Sterenn 1941- C'hwevrer), kuit a gomz diwar-benn skridoù Guilcher pe Chevillote war an DOUARONIEZH pe AL LABOURBREZH-DOUAR, pe levr Xavier Lancelot war an ARZOU KAER ...Na diwar-benn meur a zan vez all ... Relijiell pe get.

Dre vras koulskoude, e c'heller levarout n'eus bet nemet ul lodenn (ul lodennig a lavarfemp zoken) eus ar vuhez a gement a zo bet tachenn-labour ar skrivagnerion vreizhat : AL LENNEGEZH.

Div gazetenn evelkent, o deus klasket pledif gant ... holl zoareoù ar Vuhez : " KROAZ AR VRETONRD " an Aotrou Vallée (Doue d'hen pardono !) ha " BREIZ " an Aotrou Moal .Warno o-div e kavod politikerezh kristen ha breizhat, labour-douar, kofivers, keleier, darvoudoù bras ar Bed, romantoù (war BREIZ) hag all . Evit ar Bobl e oant skrivet ,hag evel m'emañ ar c'hiz da levarout , e Yezh ar Bobl e oant skrivet - evel pa c'hellje bezañ div Yezh en ur vro ,pa ne deo ar Yezh nemet ur vengleuz a denn pep den anezhi ar pezh en deus ezhomm ,hervez e vicher, e zekament, e stad a vuhez.

Ur reveulzi ez eo deuet GWALARN da ober er stal .Hep ober anv eus ar pezh en deus embannet GWALARN, e talvez dreist-holl labour R.Hemon evit ar menoz-mañ he na vo mui diframmet eus pennoù ar gwir stourmerion : Yezh Breizh a zle bezañ ur yezh klok, ur yezh echu e pep keñver ,ur yezh a reer ganti evit kement e sell ouzh Buhez Mab-Den. Met " GWALARN " e-unan a zo chomet war dachenn al lennegezh ,deoust ma c'heller levarout ivez ez eo diskennet,pe gentoc'h en em ledet war holl dachennoù ar Vuhez,p'eo bet embannet ARVOR e-pad ar brezel diwezhañ .

Un dra a zo hag a c'heller temall da ziskibion "GWA-LARN, ez eo bezañ chomet war dachenn al LENNEGEZH. E skeud-se ,i ar yezh n'he deus ket graet he c'hreskeñs war an tachennoù all :a-mañ ez eo chomet war-lerc'h. An niverennoù ispisial embannet gant al LIAMM,diwar-benn KEMBRE, BRO-FRIZA, BRO-ISRAEL e zo taolioù-esa.

Moarvat n'emañ ket al LIAMM e soñj da zilezel tachenn al LENNEGEZH dibabet gantañ . Tachennoù frank-neurbet a chom evit gazetennoù ha labourioù all .AR BREZHONNEG A VO YEZH AR VUHEZ ,mer fall dezhañ BEVAN. " Ar Vro " embannet gant al Liamm ha mat evit ar bruderezh ne glot ket amañ gant hor menozioù .H'or yezh" a ra avat.

Ar pezh a levaromp diwar-benn al LIAMM a zo d'hor meno,ken gwir all diwar-benn gazetennoù ha kolouzennoù an Emsav .

Sun-mat n'eus netra distet e kement a vez graet evit Speread ar Vro . Met pa soñjomp er pezh a vez graet ahendall dre ganolioù digor-frank ar Skolioù, ar C'hevredigezhioù , an Oberioù, ar c'hanstennoù a bep liv ,a bep ment hag a bep doare, ez omp tachet da gredif n'eo an holl oberioù brezhoneg adalek al LIAMM, ar BEDENN evit ar VRO, ar BED KELEIER, BLSUN-BRUG hag all ... ha BARR-HEOL evel just,nemet "boullou-mirted" pe "naftalin" .Hogen fañsñ a reomp, rak n'eo ket evit diwall treoù kozh na kozh traoù ez int bet savet, met AR VUHEZ VREIZHAT , UR VUHEZ hag a delvez ar boen evit ur Breizhad uzañ e vuhez eviti.

ALIOU ABOUEZ

- 1- PROFOU keer e-leizh hon eus bet ,kerkent hag ez eo en em ziskouezet BARR-HEOL adarre,er pezh a ziskouez ne oa ket BARR-HEOL evit kalz a Vreizheded un dra distet. Eannoñ Doue d'hor c'houmanterion kozh ha nevez ...Bennozh Doue d'ar brofourion.
2. Goulenn a reomp digant hor mignoned brudañ ha skignañ BARR HEOL en-dro dezho ha goulenn skouerennoù diganeomp.
3. Diwar an taol-mañ ,e peouezimp da gas BARR-HEOL d'ar re a zo bet kaset dezho an niverenn 6-7 diwezhañ hag an niverenn-mañ ma ne respontont ket.
4. Ar re n'int ket evit paeañ a vo kaset BARR-HEOL evit bennozh Doue dezho .Pinvidik-awalc'h ez omp d'ober kement-se
5. Pa garo hor c'hanlabourerion,e teule BARR-HEOL da vzeñ deouviziek ,ha miziek zoken . Met n'hellomp ket prometif an dre-se,hep bezañ sur da gesout danvez-skridoù e-leizh.
6. N'eus forzh petore skrid a vo degaset dimp,war n'eus forzh petore danvez (gant ma vo evel just,hervez ar speread kristen) a vo embannet ganimp .Ar pezh a embannoamp a ziskouez ivez petore YEZH a fell dimp kaout .
7. Ar pennoù na vint ket sinet ,e responto ar Pennskrivagner evito. Ar pennoù all avet, gant sinatur ar skrivagnerion e responto ar re-mañ evito.
8. Kement pennad a vo polemikerezh d'e heul a vo teolet er blo-toù.

4
GANT PANDIT NEHRU HA KLOER BREIZH

.....

Un den anavezet-awalc'h a-benn bremañ ez eo an Aotrou Nehru, Pennrener Gouarnamant Bro-Indez. Ne fell ket dimp kontañ istor e vuhez na barn e bolitikerezh etrevroadel nag e bolitikerezh e-keñver an traoù a Relijion hag ar Misionoù katolik.

N'eo bet biskoazh e Breizh moarvat; ne zle ket gouzout ur benn traoù kennebuit diwar-benn hor Bro; met un dra a zo en e vuhez hag hen laka heñvel ouzh Kloer Breizh-Izel. Ha setu petra: Pandit Nehru a zo bet desket ha kelennet e-giz ur Saoz; hag e zes kamant a zo deuet dezhañ dre hent ar Saozneg. Bet eo zoken e Skolioù-Meur Bro-Saoz. Pa zistroas d'e Vro e-kerzh ar Brezel bras kentañ (14-18) ez en em gavas nec'het, pa renkas prezegenniñ dirak e genvroiz. Soñjal a rae gentañ e oa e zever paouez da gomz saozneg, met poan en doa o tiskleriañ e soñjoù en Indoustani koulz hag e yezh ar Saozon. Ret -mat e voe dezhañ en em reiñ d'ar studi !!!

E c'hoar a zo en em gavet an hevelep taol ganti. Pa'z eo bet nevez'zo oc'h ober un dro-goufereñsioù e Bro-Saoz e chome banet an holl ouzh he c'hlevet o komz saozneg dispar. Hag ec'h anzavas e oa bet ar saozneg he yezh kentañ hag e oa bet kelennet he bugale hec'h-unan gant Saozon hag Amerikaned.

Heñvel dra en em gav e Breizh-Izel gant ar re a chom pell war o studi: medesined, notered, tud a lezenn ha beleien, koulz ha kelennerien, skolaerien hag all. Nemet e renker cheñch emañ ar garioù Saozneg ha Saozon, evel just. Doare-ewalc'h ar veleien a wellimp emañ hepken.

N'eo ket souezhus tamm ebet, ma oar ar veleien gwelloc'h galleg eget brezhoneg. N'eo ket souezhus kennebuit o komzont galleg etrezo - e yezh o studioù. En Eskopti Sant Brieg ha Landreger ez eus un douzenn bennak a veleien hag a gomz dalc'hmata brezhoneg etrezo, p'en em gavont asambles: dre nerzh o feiz breizhek eo e reont kement-se, kentoc'h eget dro ezhomm ha dre aezamant. Bez'ez eus un toullad brav a re all hag a gomz yezh Breizh, pa voront asambles, met a dro diboañ-keer war ar galleg. Bez'ez eus re all avat, hag a dro raktal war ar galleg, zoken ma vez digoret ar gerc'z e brezhoneg.... N'ouzomp ket penaos emañ kont en Eskopti all, met techet omp da gredif e vefe trawalc'h gant bizied an deou zorn ha c'hoazh... evit kontañ ar re a ra evel an douzenn-se a Eskopti Sant Brieg.

Abaoe ar brezel-mañ evelato e weler cheñchamantoù en Ilizoù: ar galleg o trec'hif mui-ouzh-mui. Ar c'hatekiz a zo bet skubet pe dost war-dro ar bloavezhioù 1946-7. Abegoù a bep seurt a-

5
navezet-mat hag a c'heller o diskleriañ evel-hen: frouezh ar spered nevez.

Ar PREZEGEREZH a zo o vont ivez da gemerout hent ar c'hatekiz, nemet emañ e kavomp hor mignon ar Pandit Nehru. Rak en tu-hont d'an abegoù met pe fall da ziskar ar c'hatekiz, e kavomp un nerzh all: youl ar brezegeion o-unan, pe gentoc'h o diyoul hag mank a volontez...

Marteze e vezer techet da glask abeg re vuan enno. Ret eo dorc'hel soñj ez eus e kement den a zo bet war ar studi e Breizh ur C'HOMPLEKS hag a zedezhañ eus ar geleennadurezh en deus bet, eus ar spered a zo bet roet dezhañ gant ar geleennadurezh-se, eus ar skol eta, eus an istor desket dezhañ, ha traoù evel-se. Disee tre ez eo disteurel ur seurt kompleks kuit, ha bezañ tomm ouzh traoù na anavezet ket ha na brizer ket.

Un dra all a zo hag a zistag tamm pe damm ar veleien diouzh ar Yezh, dreist-holl ar re yaouank... Evit ober o labour a veleg, evit magañ o buhez-ene hag o buhez-spered? Petra o deus? Al levrioù-devosion savet evit ar Bobl? Pa gavont traoù e-leizh er yezhoù all.

Evel binvioù a sbostolerezh? Levrioù d'o heñchañ evit o frezegeñnoù? Lekom, mar kirit, embannadurioù an Tadoù Kabusi-ned (Doue d'o fardono! ket d'an Tadoù, met d'o levrioù!) hag an Aotrou Ugen. Levr ar GELENNADUREZH KRISTEN gant an Aotrou Kaer, kure Gwiklan, met dizanav ez eo d'al lodenn vrasañ eus ar veleien.

Evel binvioù a sbostolerezh c'hoazh. Ret eo menegiñ emañ petra bennak ma tleomp komz "en amzer dremenet" labour an Aotrou Fave, bremañ vikel-vras Kemper, p'edo aluzener ar Yaouankiz Kristen, en Eskopti Kemper. Sur-mat emañ al labour-se e-touez an traoù gwellañ graet war dachenn an Abostolerezh Katolik. Met ne gavas ket stav an Aotrou Fave ar sikour hag ar skoazell a verite marteze hag en dibenn ar brezel e santed dija stourm hag ena-biezh a-berzh ar Yaouankizoù o-unan. Bez' hon eus ul lizher skrivevet gant rener an Ykam eus ur barrez vihan eus Bro-Leon o levarout e ra trouz e gamaradoù, en askont d'ar Roll-labour brezhonek degaset dezho. Al lizher a zo eus ar bloaz 1945.

Stag ouzh kement-se emañ kudennoù al LEVRIOÙ-OFERENN. Allez! ar saverion levrioù-oferenn a oa un dra en o fenn hag en deus miret ouzh o labour gear da gaout ar pouez en dije bet. Fellout a rae dezho ober levrioù evit TUD AR BOBL hag eno, d'hor meno, emañ o brasañ mank. Ma c'hellfe da vihanañ LEVR AN AOTROU Ugen hag hini an AOTROU PRIELLEG evit Bro-Wened bezañ implijet evit reiñ ar VADEZIANT hag an NOUENN...

ken akuit hag eñ war Yezh ar Vro . Lenn a raent ne vern pe levr a gassen dezho, enemet koulekoude e c'hwitjont war hini R. Er Mason EVIT KET HA N'ETRA a gavjont re zias.

N'ouzon ket penes na pegoulz e teuis da glevout un dra all : gout a ouie Eujen kontadennoù : un drizek pe bevarzek bennak bet desket digant e vamm-gozh pa oa bugel .

- " Me! emezon dezhañ un deiz, c'hoant em eus da glevout ho kontadennoù .

- Traoù a c'hiz kozh ez int, ha breneñ ne blij ar seurt traoù -se d'ar re yeouank ... Ha neuze darn anezho a zo hir , un eur hanter pe ziv eur-orolej "

(Met kement ha ken bihan e ris d'erc'hel warnañ, ken a-berzh ar fin ec'h asantas kontañ unan din da welout petre e osint : Kontadenn al Louarn Gwenn, ha setu Istor Jañ-Lui, Mab Roue Frañs o kleak er Voualc'h-Arc'hant en he c'haoued-sour, evel m'eo bet embannet war al Li-amm : " Mst-keer ! emezon pa voe echu, honnezh a zo keer ! Dont a rin d'he skrivañ "

Hag ur yeouevzh bennak, goude bezañ bet oc'h ober ketekiz da vugale Gerofern, ec'h antreis hag e stagis da skrivañ . Met n'eo ket c'hwil a lavar ! N'eo ket un ebat skrivañ kontadennoù pa n'ouzer ket ar ger kentañ eus ar "berrskrivañ" : ar sekretour a renk astenn e vizied gwech ha gwech all d'o dic'hourdeñ, hag ar c'honter e-unen n'en em gav ket en e vleud, dre ma renk mont gorrek-swelc'h, hep gellout reiñ ton d'e geoz . Skuizhañ a reer buan evel-se, hag e ren-^{at} peouez abred .

An eil tro moarvat mez is da di Eujen evit kenderc'hel gent va lebour adskriver e c'hoarvezas un darvoudig bihan a netre . Edo Eujen o kontañ he me o skrivañ : "... Gwelout a reas (Jañ-Lui) ar voualc'h-arc'hant a-us d'ar pondalez en he c'haoued-arc'hant, hag ar geoued-sour en he c'hichen . " Me! eme Jañ-Lui, ne dalvez ket ar boen, eus na ra, degas an div geoued . Al loen fall-se ne ray ket kement-se a drouz evit bezañ lekaet er geoued all . Kerkent ha ma'os cheñchet keoued d'ar voualc'h, ha homañ da gompañ kansañ ... "

- " Hala! emezon. Anañ, m eus son, e cheñchit ur ger . An dro gentañ m'ho pos kontet ar geoz din, ho pos leveret " RICHANAT" ha n'eo ket "KANAN"; ma'ya da skrivañ "richanet" . Un tamm disfiz avat; a sa vas em spered; un dra bennak a c'hoare gant ar c'honter" . Pad an a-barddez e oa bet Eujen o vasa e vuoc'h dinden ar glizhaj yen ha riv en doa d'e dreid, raz a oa e benn, ha skuizh e oa e spered . Goulenn a reas ebanañ .

- Ye, ye! N'houlas ket sachañ re warnoc'h, emezon-me; ur wech all pa viot en ho charreoù e vo adkroget . "

Tammig ha tamm e voe skrivet ar gontadenn ha pa rois da Eujen "AL LIAMM (Niv. 28, Gwengolo-Here 51), e reas tro an tiez nesañ da lenn e

gontadenn diwarnañ, lorc'h ennañ : " An Aotrou Kure, emezañ, en deus lekaet va c' hontadenn penn-da-benn. N'en deus ankouet nemet un hanter-frazenn ! " ... Biskozh n'em eus gouezet pehini 'os an hanter-frazenn-se ...

Trizek pe bevarzek kontadenn a ouie Eujen Brigant. Teir a zo ... bet embannet war al LIAMM : AL LOUARN GWENN, KAOZ AN TORT BIHAN (Niv. 34, Gweng.-Here 52), AN TOULL KURIUS (Niv. 47, Du-Kerzu 54). Div all a zo bet moulet war " L'Echo de Lannion" : MAB BIHAN AN INTANVEZ, hag "AR BENVHEREZ SOT" . Disterc'h ez eo ar re-mañ, nemet e plijent da lennerion an ECHO, kement ma veze klemmet ouzh rener ar gaze-tenn pe vanke da voulañ ar pennaduhigou . N'eo ket ar mouler a ve-ze kaoz bep tro d'ar denk !

Evit ar c'hontadennoù all, n'hellan ket lavarout kalz e dra, rak div hepken anezho em eus bet klevet ... E dibenn miz-Ebrel 1953, e teuas Eujen da-mañ da Vullien, da labourat ar jardin ha da beurlakaet ar patetez . Seder e oa evel pemp gwenneg. Ur wech an am-zer, ez ae e-tal ar vur izel a-us d'an hent da reiñ bronn d'o bal pe d'e drañch, ha da hegal an dremenidi, hag e lekae an dud da c'hoarzhin gent e fentigelloù . Chom a reas da gousket er presbital abalamour da echuif e labour an deiz war-lerc'h, ha goude korn e kontas FILHOR E BAERON. Ar penn kentañ eus ar geoz-mañ a oa bet kemeret war vagnetofoñ gent an Aotrou Floc'h, e miz-Kerzu 1952, pe oa deuet da-mañ da gemerout mouezh dispart Soez Kewen eus Lokemo ha tonioù keer an Aotrou Jul Groz; met, re varr e oa an am-hag ar pezh a oa bet kemeret war vandenn ar magnetofoñ e oa bet disverket diwezhatoc'h ... Me avat, an noz-se a viz-Ebrel 1953, ne gemeris nemet un toulladig-notennoù, gent ar soñj da adskrivañ FILHOR E BAERON war an tomm, an deizioù war-lerc'h . Re fell em bou- kemeret va notennoù. Kollet eo ar gontadenn ...

Kontadennoù all Eujen Brigant desket dezhañ gent e vamm-gozh e korn an oaled, en ti avat ar Roudour, war hent Plouillio, ne vint skrivet gent den ebet. E-kerzh Kala-Gosiv 1953 edo Eujen o tont d'ar ger en e sav war ur c'harr-plat : ur stroñsedenn hag Eujen skoet war an hent, torret ur mailh eus e c'houg, hag e benn paket dinden e skoaz . Un net-udig daizioù goude e varve . Ur galoned e voe din, evel ma voe ivez merv Soez Digerc'her, kavet beuzet en ur feunteun e-tal he zi, hi hag a gare din bep tro ar gwerzioù kozh a ouie ... Doue d'o fardono dezho o-daou ! Jos em eus bet an o c'hompegnunezh .

vvvvvvvvvvvvvvvv

Un delvoudegezh ha n'eo ket distar o deus ar c'hontadennoù moulet war al LIAMM ha dambrest e vo graet ul levrig gento evit bugale er Skolioù .

E-keñver ar Skiant avat " Gwerinoniez" pe "Lennegezh-Pobl"

Evel just, gent ur gemmadurezh ken berr-all, ez eo diaes dimp gouzout dre just petra a zo bet lavaret d'ar Ministr ha petra a zo bet divizet e gwirionez, nemet e c'hellomp koulskoude meulif youl ha bolontez vst ar Celib, Kendalc'h hag all, he dalc'husted ar Barlamentarion; hag al labour vst greet gento a ro spi ha fiziañs e teuint a-benn eus o mennad evel maz int deuet a-benn da geout ar Roll-Labourioù evit Breizh.

I

Komzoù an Aotrou Keravel, en anv ar FALZ, ha re an Aotrou Louz en anv "Kendalc'h" a zo bet sur-mat, ar pezh a dleent bezañ: n'heller ket lezel d'ar Yezh ar plas dister ha deus er Brevad, er Vachelouriezh hag en Arnodennoù Bres.

Laverout a reomp PLAS DISTER n'eo ket dreist-holl, o vezañ ne gont ket ar Yezh, e Breizh, da galz a dra evit ar Brevad hag ar Vachelouriezh, met kentoc'h dre ma chom DISTER-MEURBET en ansoudegezh eus ar Yezh zoken er re a choaz ar Brezhoneg evit o eksaminoù. Anout a reomp ur peotrig hag en deus tremenet e Vrevad gent ar Brezhoneg, hep bezañ bet KENTEL EBET war ar Yezh a-raok tremen. En ur Skol-Glokaat -pe Gouarnamant- emañ o studiañ.

Ma c'houllem ar BREZHONEG en arnodennoù-stad n'eo ket evit aesat d'ar vugale TREMEN, met abalamour dezho da ZESKIN o YEZH. Ret eo lekaat sklaer an traoù, ne gav ket deoc'h?

Setu perak e vefe un dra eus ar gwellañ SEVEL STATISTIKOU hep gortoz pelloc'h, diwar-benn Kelenndurezh ar Yezh er Skolioù (skolioù-stad hag all): dre Arnodennoù ar Brevad, ar Vachelouriezh, hag ivez er Skol-Veur. Ur roll-goulennoù evel-hen, lekaomp:

- 1- Pet bugel a tremen gent ar Brezhoneg? PAOTRED? MERC'HEB?
- 2- Pet re Skolioù? Re ar Gouarnamant? Ar Skolioù Kristen?
- 3- Pet studier a heuilh kentelioù ar Skol-Veur? Pet o deus tremenet an Diplomoù Keltiek?
- 4- Klask an abegoù a ra d'ar Skolioù kelenn ar Yezh, pe chom hep hen ober -, evel klask an abegoù a ra d'ar Studierion choaz ar Yezh.

Ar Statistikoù-se a zo aes-tre d'ober dre berzh ar FALZ, ar Bleun Brug, ha neuze diskleriadurioù an Ensellerion hag an Arnodennoù.

D'hor meno, ez eo kement-se un dra a bouez bras evit Istor ar YEZH hag an EMSAV EVIT AR YEZH. Evit ober labour EFEDUS, evit gelout ober BRUDEREZH ez int traoù da vezañ anavezet. Komzet hon eus uheloc'h en hor pennad PANDIT NEHRU HA KLOER BREIZH eus Kompleks ar Veleion, kleoustr emañ ar C'hompleks-se o c'hoari war an tu gin e -touez kelennerion, kelennered hep komz eus "kompleksoù" all.

Ma teuer a-benn da reiñ maoc'h e bouez d'ar Yezh evit an arnodennoù e kresko sur-mat niver ar re a choazo ar Yezh, rek aesoc'h ez eo moarvat deskiñ Brezhoneg e Breizh eget Saozneg ha traoù evel-se

Un dra nevez pouezusoc'h zoken eget afer an Eksaminoù, ez eo evidomp an diviz a-berzh ar Ministr d'ober un Enklask e Breizh hag e Kembre war ar Skolista Divyezhek, pe c'hoazh ar Kelenndurezh Divyezhek.

Rek deoust ma oa pal ar welsenn d'ar Ministr e miz Gouere studiañ a-dostoc'h afer an Eksaminoù, ez eo anet-splenn n'emaomp mai war an dechenn-se, pe gomzomp eus ar Skolista Divyezhek.

Petra eo ar Skolista Divyezhek, evit gwir? Lekomp, kuit a glask hiroc'h, studiañ keñver-ouzh-keñver ar Yezh C'Henidik hag ar Yezh all a venner deskiñ Anet eo n'eo ket graet ar seurt Skolista evit ar re a zo er Skolioù Uhel (Skolioù-Klokaat, Skolajoù, Skolioù-Meur). Er Skolioù-se e vez desket ar Yezh C'Henidik - ar Brezhoneg e Breizh-, evel ma vez desket ar Saozneg, an Alamaneg, da leverout eo evel EIL yezh.

Komzomp eus Kelenndurezh Divyezhek a zo komzomp eus ar VUGALE er Skolioù IZEL. An Aotrou Moez a anavez ewalc'h traoù Pro-Gem bre evit keout gwir da gomz eus lezennnoù ar Gouarnamant Saoz e-du gent ar C'Hembreeg. E-pad ar brezel ec'h embannas war an "BOST, Miz-Mezheven 1945, ur studiaden war ar gudenn-se...

Gallout a reomp krediñ ez eo erru HOLL PAOTRED A-AOK AR BREZHONEG er memes pal, a-unvan emsint: sellit ouzh studiadennoù an Aotrou Kalvez war SKOL (Kembre - Bro-Frizia). Eno e kavot an hevelep menzioù.

Ha BARR-HEOL ivez, mar plij!!! E miz-Meurzh 1954, paj. 2 e skrive BARR-HEOL kement-mañ "E Breizh, ez eo dianav pe dost an doareoù-skolista diyezhek. N'eus nemet KAS SKOLABRION d'ar Broioù-se (Slesvig, Frizia, Kembre) da studiañ war al lec'h ar stummoù modern-se da skoliata, sevel PENNADOU-SKRID... OBR KONFERANSOU da vrudañ an doare-kelenn DIVYEZH, en ur ger: Deskiñ d'ar Skolabron Vreton penaos en em gemerout e Breizh.

Evit an ENKLASK E KEMBRE ne vo ket start: aesetaet e vo soken labour an holl gent Roll al LEVRIOU roet e SKOL (Niv. I, paj. 21). Ha gent mont evel just, da Vro-Kembre da welout... Met perak komz hepken eus KEMBRE? Ha labourioù an JNESKO?

°°

Ret eo avat, gwelout pell-pell dirzomp. YEZH BREIZH a dle mirout hec'h holl dalvoudgezh evit ar Vro hag hor Pobl. Ne dle ket bezañ hepken evel ur BAZENN da gas d'ar GALLEG ha netra ken. Foei d'ar Brezhoneg met evit peizanted ha tud ar Bobl Izel (evel ma vezer techet da leverout, pe n'eus netra IZEL er Bobl) Ne fell ket dimp labourat evit ur Vro hag a vefe an hanter eus ar Boblañs evel ur Mize pe Vomfoù an Ejipt evit plijedur an dud desket hag ar Folklorourion. Ur riskl ez eo ar Kelenndurezh Divyezhek: bezañ un HENT DALL, ur VIN-DALL (evel ma leverer e

Bro-Oueloù ha Treger Vihan) . Rak n'heller ket distagañ na disrennañ yezh an Deskadurezh diouzh Yezh ar Vro , anez ober gent ar Yezh-se ur Yezh hep gwrizioù. Ur Yezh o tigeriñ war ar VUHEZ setu petra a dle bezañ Yezh an Deskemant.

N'eus forzh penaos: poent bras ez eo soñjal urzhiañ ar gelennadurezh diyezhek ha studiañ ar c'hudemoù a bep seurt o sellout ouzh ar parrezioù diwar ar Meez evel ar C'hêrioù (zoken ar re di-vrezhonekaet) , ha den ebet n'en deus kinniget NETRA RESIS, RAKTRES RESIS EBET

Klozadur .

Maz omp o vevañ en amzer ar Menozioù Nevez Dispar hag Bfedus-Meurbet ne chom mui nemet un hent d'ar BAOTRED A-RACK e Breizh , me'la- ver d'ar ARBENNIGOURION pe Spesialisted war ar SKOLIATA A-C'HIZ NEVEZ : ober gent ar BASIC BRETON , da lavarout eo gent ar Brezhoneg Beun savet gent R.Hemon da eozañ e K.L.T.G. levrioù-Skol da vezañ diaze ar GELENNADUREZH NEVEZ.

BARR-HEOL n'eo ket ur Gelaouenn TABOU... BARR-HEOL ne fell ket dezhi bezañ ur Gelaouenn TABOU... BARR-HEOL n'he deus GWIR EBET da vezañ ur Gelaouenn TABOU ... BARR-HEOL a zo e servij FRIZ HA BREIZH

..... BREZHONEG "UP TO DATE"

Ar re o deus ar c'hres da resev AR BED KELTIEK -(en neb a gar a c'hell bezañ degemeret evel Ezel ar C'hendalc'h etrekeltiek , ha kaout ar c'hres-se) , a zo bet dudiet hep mar ebet gent an niverennoù diwezhañ : 123 (Levrioù Skiant) 124 (Kestoù) 125 (Un Doure-Skriveñ Fall-Du) 126 (Ur Skol-Veur Dieub) 127 (Filmoù) , 128 (Nouellennoù Gwenedek .) . "Brezhoneg up to date " ez eo Brezhoneg ar BED K

AR BEDENN EVIT AR VRO eo an embannadur Katolik gwellañ da gefveriañ ouzh ar BED KELTIEK , gent he fennadoù leun ha don . Hor gourc'hemennoù da Vaodez Glanndour evit an niverenn gouestlet d'an Himnoù ha Kenennoù en enor d'ar Sakramant (meulet re vezo !) .

AL LIAMM (Mae-Mezheven 1956) .- Un druez ez eo gwelout kivo-rennoù Teldir lezet en ur yezh n'eo neg unvan, na dizunvan, na reizh na direizh . Evit treoù'zo e tlefe bezañ ur C'HUZUL AR YEZH e penn al LIAMM da reizhañ ar pezh a vez direizh . Gwir eo, ez eo dises-tre sevel ur seurt Kizul, hogen arabat da Renerion al LIAMM ez eo o c'helc'hgelaouenn PATROM AR YEZH. (ankouezh)

Ar pennañ SERBIZ BRO-LUZASIA a ziskouez ur wech ouzhpenn pegen dises ez eo ober troidigezhioù e brezhoneg splann . Nemet ret-met e vije treñf pep tra, gwell e vije adozañ ar skrid a droer ha le-

zel ar peurrest da gouezhañ . Talvoudusoc'h ha dudiusoc'h e ve ar saurt troidigezhioù

NOTENN :- N'hellomp ket komz amañ eus an holl gelaouennoù brezhonek . Ar renerion anezho d'hon digarezo.

N'ANKOUAIT KET PRENAN ... Embannadurioù ar BIBL . Nevez deuet a-zin den ar Wesk amañ levr ar pevar Breded bihen-mañ : Habakouk, Hobbia, Yoel, Yona . Troidigezh gent Klerg ha Maodez Glann . dour . Skriveñ d'en Dimezell St Gall 48 Ru ar Seliou e Gwengamp.

Deoust ha lennet hoc'h eus ROMANT POLIS nevez R.Hemon : an TI A I3 SIMINAL ?

URANIOM BULIEN

Ur beleg mignon dimp eus Kernev-Uhel a lavare n'eus ket pell en ur farsal : BARR-HEOL : kazetenn atomek Bro an Uranium ! Ne dle ket BARR-HEOL bezañ ken atomek-se ! nemet e vez graet, skrivet ha moulet en ur sitread hag a zo risklet da zont brudet en askont d'en Uranium kuzhet en e souar. Kentañ niverenn BARR-HEOL da zont a vo warni ur pennañ studiet gwelloc'h eget an nebeut notennoù-mañ . Kit d'en Amerik, mar kirit, ha me 'zo sur ne gevot ket ar pezh a c'hellit kaout e Breizh : tiez graet gent mein-uranium .

Na gredit ket svat, re vuñ ar pezh a vez skrivet war ar c'helaouennoù-se hag e glask kentoc'h sebeziañ er speredoù eget lavarout ar wirionez . Niverenn "Constellation" Ebrel 1956 a zo liv ar romant warni . Bulien , betek-hen, a zo bepred Bulien deoust ma teu tud niverus da welout ar vengleuz-uranium , gent he mein men ha gwer , pe liv ar mengl hag o deus, war a zo bet diskleriet din 26 pe 27 anv d'o envel hervez o natur , pe gentoc'h natur an OKSID-URANIOM a zo emmo ha wemo.

An Uranium a gaver e doueroù koshañ an Europ ha setu perak e vez kavet e Breizh, er Menezioù e Kreiz ar Fresa, Er Voj hag en Ardennoù

Hogen a-benn kaout ar gwelead-Uranium pe ar wazhiennad ez eus ezhome binvioù kizidik-mauret hag a vez graet anezho KONL... TERIEN GEIGER , gent ur goloù bihen hag un nadoz da verkañ nerzh ar " SKINADUR" . Bez'ez eus binvioù kizidik-spontus hag en em lake da son pe sentont Uranium : ar " blejer " a ran-me anezhañ , di-ouzh an anv gallek implijet gent "paotr ar c'honter" . Gent ar benveg-mañ, n'eo ket dises labourat : n'eus nemet bale a-dreuz hag a-hed ha maz bez Uranium en tu bennak, setu ar benveg o "vlejel".

o- "Steredenn" eo o anv hag eñno ez eus un asez klason da drouzi

BARR HEOL

Directeur : M. Le Clerc, Recteur Buhulien C.d.N } Koumanant-bloaz
No.9 Déc.1956, Trimestriel, prix du No: 50 Fr } 200 lur da nebeutañ

Rener: M. Le Clerc, Person Bulien, Bro-Dreger - Sekretourez: D. Bideau
N-enn 9 KERZU 1956, trimiziek, priz an Niverenn: 50 lur

T A O L E N N

AR STERN	P.2-3
KANERION HA KANEREZED BRO-DREGER	P.4-7
RAKTRES DA ADSAVIDIGEZH BREIZH.....	P.8
POLITIKEREZH HA RELIJION.....	P.9-10
DIVIZ ETRE SANTEZ MARC'HARID HA ST FRANSEZ. II-13	
LIZHER UR PERSON A VREIZH-IZEL D'AN AOTROU	
YANN-VARI PERROT	P.14-15
KOMZOU UN ESKOB	P.16
DRAMSELL WAR UN NEBEUT KELAOUENNOU.....	P.16-17
SKOUER AR RE ALL.....	P.18-19
VA ROSENGART (4 a gezeg)-Prederiadennoù ..	P.19-21
DESKIN YEZHOU	P.22-23
AN EMSKOURERIAN WAR AR C'HRIST(barzhoneg)	P.24-25
MENOZIOU O TOULLAN O HENT(Republik kevredel)	26-27
NOTENNOU HAG EVEZHIADENNOU	P.27-28

W dibenn miz- Gwengolo, edon o peouez erru-
out er gêr gant ar gesterion-ed, p'en em gavas du-mañ d'ou zen :
un ted hag ur vamm, hag o bugel. Ar bugel a oa en oad da vont
d'ar skolañ, war al latin ha tout. Skolañ ebet avet, kontant da
gamerout anezhañ da zeskif dezhañ ar pezh n'o doa ket gallet e
dad hag e vamm, evit meur a abeg, deskiñ dezhañ : Yezh Breizh.

Ha trubuilh an ted hag ar vamm-se o tont da c'houlenn
digenn implijañ va zemmig gouiziegezh hag aberzhiñ lod eus va
amzer d'o sikour da reif d'o faotrig ar pezh na gevjent ket e
lec'h all, a zegasas da soñj din eus ur gêr deuet eus al latin:
STERN... Ya ! ar STERN ! Enc edo hag emañ an dalc'h .

°°

Kudenn ar Stern, setu berr-ha-berr kudenn ar Skolioù .
Ar Skolioù a c'hell bezañ sellet evel ur stern : ur stern hag a
renker mont e-barzh evit dastum dekmant hag en em varrekaat
d'ober e dreuz er vuhez .Setu end-eun ar pezh a zisklerie an deiz
war-lerc'h, ar Rener- Skolañ a dlee degemerout ar bugel war an
deiz, tra ma teuje du-mañ da loñs d'abardaez d'ober e labourioù-
skol ha da bozial war Yezh e Vro.

Gant o brasañ bolontez vat e kav d'ar Renerion-Skola -
jou n'hellont ket ober kalz a dra. Stern ar Skol a zo warno hag
o redi da lezel a-gostez treoù Breizh. Me'vefe techet koulskoude
da ziskleriañ e tle bezañ gwir un tamm bennek evito " Pep
ki 'zo hardizh 'n e di " . Met lskomp emañ ar wirionez ganto,
kouls ha gant an holl renerion-skolioù, krec'h-troñ, e Breizh.

°°

Dirak ur seurt stern hag a zo divreizhat ha zoken alies
enep-breizhat, petra d'ober ?

Ar stumm kentañ : sevel skolioù 'lec'h ma vo ar Yezh,
an Istor, ar Spered hag ar Sevenadur breizhet er penn-sraek,
evel m'eo dleet . Ur menoz kaer ez eo hini Aotrou Rener " Skol
Sant Erwan ", ur menoz kaer ha n'eo ket bet brudet -walc'h, ha
n'eus ket bet komzet trawalc'h anezhañ war ar journalioù. Pe
dboust hag son o dije ar Vretoned e vije ur skol evel-se, ur
gamb-ess lec'h ma vo sproutet war o bugale, evel war rezhed-
Indez, an doareoù-skolieta nevez ?

An eil stumm ez eo ar stumm heuliet gant an dud-se leun
a volontez vat (hag a-wechoù a umor fall) hag a ys gwech ha

gwech all da geout ur Ministr bennek da bouezañ warnañ evit ma
tigor frankoc'h-frankañ dor ar Skolioù d'ar Spered Breizhet.
Evel ma oar an holl n'eur ket deuet a-benn da geout kalz tra.
Gwishañ 'zo, e seblanter implijañ an nebeudig a zo bet sotreet,
d'en em wennañ dirak ar Broioù estren. Kredif a raer e meur a
vro, e vez kelennet ar Yezh e Breizh, en un doare efedus . Un
Ted eus Urzh Sant Bened, hag a zo o peouez distreif da Vreizh
eus ar C'hongo Belgiat, da beuraezañ ur geriadur bras Kongolek-
Gallek, a souezha dirak kiladenn spontus ar Yezh en e vro c'heni
dik : Plouared : " Ha koulskoude, emezañ, e vez desket Brezh-
neg er skolioù ! " Kredif a ras kement-se diwar lavar tud vras
eus ar Belgig .

Nartezo ez eo deuet ar c'houlz da vont pelloc'h hag
uheloc'h eget Ministred Bro-C'hall ? Er bloaz 1947, goude ma oa
deuet Kembreiz da Vreizh, ha daoust d'ar rentañ-kont fur ha
poellek embannet ganto war-lerc'h o beaj, ne oa ket bet kemmet
kalz tra, na gonezet kalz .

Gallout a raer en em c'houlenn hag-ef n'eo ket deuet
ar mare da gas an afer uheloc'h : betek an O.N.U ? Met afer Bro-
Vreizh a zo un afer-diaberzh o sellout ouzh ar Frañs hepken,
hag an darvoudoù nevez-tremenet a ziskouez a-walc'h ne rafe ket
ar Gouarnamant muoc'h e van ouzh divizoù an O.N.U eget Kastell
an Terv ouzh un taol aval-poszh !

°°

Betek hen, lennerion vat, n'em eus desket netra nevez
deoc'h. Met dav eo din mont betek penn va soñj . Dre oebrennoù
kaer evel " Skol Sant Erwan ", dre zoareoù -ober e-giz ar gwela -
dennoù d'ar Ministr pe d'ar c'hlemmoù d'an O.N.U zoken, hon eus
posh o kredif e teuo netra badus... Rak pa vo sellet ar sel-
ledoù ne deo ar Skolioù nemet ur STERNIG en ur stern brasoc'h
hag a vez gret anezhañ BUHEZ, KEVREDIGEZH, Buhez ar Gevredi-
gezh, mar kirit . Brasañ fazi kalz a Vretoned ez eo kredif e vo
gallet cheñch penn d'ar vadh, da lavarout eo cheñch stumm d'ar
Skolioù, hep cheñch ar STERN BRAS e-unan .

Ar skolioù bres ha bihan a zo da gentañ penn ur BEN-
veg da sozañ tud evit ar Vuhez . N'eus netra dister a dra sur,
er pezh a ra ar re hon eus meneget uheloc'h . Hogen, mar kred-
femp demgenmañ komzoù sakr an Aviel e lavarfe " Klaskit da
gentañ ar STERN GWIRION hag ar peurrest a vo roet deoc'h war ar
marc'had ! " Diskiant ez eo soñjal e vo savet ar Yezh hec'h-u
nan, hep d'erc'hel kont eus ar pezh er zo ar STERN ANEZH ! Ar
stern bihan m'eo ar skol a yelo da heul !

XX

Lennerion vat ! Ne vo ket kaset chekenn-best ebet deoc'h, met
bezit soñj da gas hoc'h adkoumanant, hep gortoz pell. Trugere!

Ar generez ne ouie ket a c'halleg, ha sur-mat e vefe bet ne-
c'het, m'he dije renket diskleriañ pozioù evel-hen :

" (Me) 'brenn deoc'h un abid a vo pasimantet,

Un tog -kastol war ho penn, ha c'hwil heñvel ouzh ur

Ur son gozh troet diwar ar galleg, o kontañ doare ur ^{gedred} plac'h
yeouank set re vuan d'en arme hag a sav keuz dezhi, pe gompreg
petra e fell d'ar c'habiten ober dezhi .Ober a ra he marv bihan,
ha dre varzhud ec'h erru er gêr :

" Digorit din ho tor, ma zad muiñ-karet,
Tri deiz, ma mero em eus graet, ma enor 'm eus soveteet ..."

Traoù heñvel ouzh er son-se a gever da skouer e levr " Gwerzen-
noù ha Sonennoù Bro- Wened" paj. 84 .Met n'em eus c'hoant ebet
d'ober traoù a ouiziegezh gant an tannoù efivorennoù-mañ ...

Bez' e oa sonioù ha gwerzioù e memor Soaz Digerc'her
hag e oa un tammig liv an amourousted warno, ha Soaz kaezh ne
grade ket o c'hanañ da gentañ : Evel an Deou vanac'h hag ar
Plac'h yeouank (cf. An Uhel, Gwerzioù I, p. 273 sq.). Tamm he te
tamm e kemeras hardison e-walc'h da gentañ son ar Pasajerez Ye-
ouank

Ur plac'h yeouank a gêrig Sant -Malo
Pasajerez war vordig rinier (= ster) Gouelo (bis)

Evit an dud kurius e leverin emañ ar sonioù, ar gwerzioù hag
an tonioù (na petra !) e-touez paperoù Maodez Glanndour...

Un drowezh bennak, goude m'em boa kuitaet Ploubêr,
evit dont da berson da Vullien, ez is e-ristozh-kaer da Crouall
da ober gweladenn da Soaz .N'edo ket er gêr ; set e oa pelloc'h
war ar roz da vesa he buoc'h . Ne reas ket ur bern van evit va
gwelout .Skuizh e oa, pe riv he doa, rak fresk e oa an evel ; ne
genes ket, ne c'hoarzhas ket, ne gomprensas ket ez eo dre re-
ped ha dre garantez evit ar Gened a vleunie war he genoù, e
oan set d'en em goll e gwenedennoù Kerouell, en deiz-se. Ur ge-
lonad e voe kement-se din-me... Sabetuet avat, e chomis un ne-
beut mizvezhioù goude, o lenn war ar c'hazetennoù " Ur vaouez eus
Ploubêr a zo bet kavet beuzet en ur feunteun " .Kavet e oa bet
Soaz beuzet er park tost d' he zi ; hag he buoc'h paour, evel
p'he dije gouezet pebez gwallleur a oa en em gevot gant he mes-
trez, s zalc'he da bennfolliñ ha da zizoc'h'hañ dre ar park .

Deiz interant Soaz, en em santen un tamm evel Kan-
nad Breizh en he c'hichen...

°°

Kerse a voe ganin, an deiz ma ris anaoudegezh gant
Soaz an Heweder, intañvez Pierre Poullenn.
Eus ar C'hanada en doa skrivet Jakez Konan din e oa ur plac'h

set war an oad, en ospital Lanmuon hag a ouie ur bern chañ-
sonioù kozh . Mont a ris da geout rener an ospital hag actreet
e voe din kement a c'houlennis . Hep dale mui, goude bezañ aet
d'ober ur wladenn prim - he-prim da Soaz an Heweder, e ris
keoz diwar he fenn gant Arzel Even hag a oa e Lanmuon oc'h ober
skol d'ar mare-se . En em glevout a ris ivez gant an Aotrou L.
Ar Floc'h a zeuje neuze gant ur magnetofon .Met pen erruas e
Lanmuon, ne oa benveg ebet gentañ : " Ret e vo c'hoari en ur
stumm all, emezañ .Me' skribo an tonioù diwar glevout an hini
gozh !". " Me 'gev din, eme Arzel Even, ez en barrek ivez da
skrivañ muzik diwar nij evel-se ! Deomp eta !"

"- Me, emezon, hag a zo sven meur war ar seurt skrivañ, a
leko an hini gozh da gentañ ! D'ober 'vo, 'm eus son ! Rak bouzar-
-met eo ar vaouez kozh !"

Arabat leverout e oa erru Soaz "impozo", rak ne oa
ket gwir, met bouzar-lej e oa. Lorc'h a oa enni ; ar merc'hed
kozh hag a oa er memes sal ganti a oa souezhet o welout tri so-
troù astennet o skouarn tost dezhi, rak gwan-tre e oa he(I)
Diaes-tre e oa divout petore tonioù a oa ganti. He ziwzhat
e oamp o tont da bennac'h traoù an hini gozh kaezh .Kerse a oa
ganimp hon-tri. (I) mouezh ...

Ur ger avat, em lakas eastonet : " Roue an tron !"...
" Sell 'ta, e leveria ouzhin va-unan, ur ger brezhoneg-krenn
" Met daoust hag e oar ar generez paour petra'levar ?" "Panaos
a lavrit ? Roue an Tron ? Petra eo ar ger-se ?"
"- Mestr war dout an traoù !" emezi... Ya ! ur ger brezhoneg-
krenn deuet e-bev betek ennomp ! Ur ger n'eo nemet ur ger, met
ewelato !

Ne golljomp ket krenn hon amzer. Gant mil boan e voe
skrivet an TE DEUM brezhonek .Un Te Deum ha n'en deus netra da
welout gant an TE DEUM latin, peogwir ez eo un dra diwar-benn
ar Merc'hez ...Skrivañ a rae an Aotrou Floc'h, skrivañ a rae Ar
Arzel Even, ha neuze e tistrojomp da di Arzel da genveriañ ar
pezh a oa skrivet ... Un toulladig deizioù goude-se, a tichañ-
sas din tremen dre Crouall, ha me lorc'h ennon, o keneñ da
Soaz Digerc'her an TE DEUM . Un emezegz kozh a oa e ti Soaz :
Anne-Marie Gov : " Me, eme honañ, a oar an Te Deum-se ivez !"
Hag hi da gentañ, he me, hep an distersañ dale, da dspout va
c'hreion ...E giz-se ne voe ket diaes din klokaat an TE DEUM
destumet en ospital . Unan eus an traoù brevañ kuituilhet e-
tousez ar bobl,- da vichenañ unan eus an traoù a blij ar muiñ di
Eubannet eo bet an TE DEUM-se war ar BODENN EVIT AR VRO, fol -
lenn 5, niverenn 2, Genver 1954

vvvvvvvvvv

" Pa oan bihan-bihan, er gêr, e ti va zad ! "ez sen bep bloaz da
deskaous .Me'garje bezañ desket ervet ar vicher-se a deskaouer

RAKTRES DA ADSAVIDIGEZH BREIZH

Selaouit, Bretoned, hag e klevot gwell a-se "Projet d'Organisation de la Bretagne" Da c'houlenn evit Breizh ul LEZEN-NADUR DIOUTI HEC'H-UNAN !!

1- Ar re 'zo skuizh o c'hortoz pep sotre digant Gouarnamant ar Gêrbenn kent fifval o biz bihan, a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

2- Ar re a gav trist gwelout o c'henvroiz, dreist-holl ar yaouankizoù o tivroañ, e riskl evit o spered breizhat hag o gizioù kristen ha breizhat, a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

3- Al labourerion-douar hag a gev ez int nebeut difannet enep pennoù-bras Uzinoù ar Broioù-Kroec'h, a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

4- Ar re a gav dezho ez eus e kondonoù Breizh danvezioù a bouez bres evit an Ijinerezh Da-Zont, a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

5- Ar re o deus c'hoant d'ober gant Porzhioù-Mor Breizh, porzhioù-kenwerzh ha porzhioù-pesketeerezh o tervout ouzh ur Vro arvorel evel Breizh, a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

6- Ar re a gav dezho ez eo dleet da Vreizh Lezennoù Ispisiel evit ar Skolioù, a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

7- Ar re a fell dezho kaout evit ar Radio : Skingomz ha Skinwel, ur Reoladur o terv'hel kont eus ezhommoù ar Vretoned a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

8- Ar re o deus c'hoant da vougañ en un doare efedus ar gwelennoù-a-gestiz m'eo ar C'hriagn-Bev, an Tuberkuloz, an Alkoollegezh, a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

9- Ar re o deus c'hoant d'ober ur Vro leun a vuhez gant ur Vro o vervel, a sino a-du gant ar Raktres Nevez.

Ar re a gev dezho ez eo koll smzer mont a-du gant ur Raktres evel-se, hag e c'heller gwellaat stad ar Vro en ur stumm all, ne sinint ket.

Met d'erc'hel soñj mat penaos hep Poan, hep Youl, hep Labour start, ne reor netra ebet.

UR C'HELLOU MAT : An Aotrou Floc'h, aluzener Bleun-Brag Treger a zo bet anvet da berson e Louaneg (lec'h eo bet St Erwan per son). Gras dezhañ d'ober abostolerezh frouezhus en e barrez !

POLITIKEREZH HA RELIJION (notemoù)

E-touez an traoù luzietañ e Breizh emañ ar Politikerezh. Ne gomzomp ket eus ar c'hostezennoù politikel a zo e Breizh evel er peurrest eus ar Frañs : lakomp Redikaled, M.R.P., U.D.S.R. Sozialisted, Komunisted hag all... Mat e vefe marteze studiañ o politikerezh e-keñver Breizh, met gwelloc'h ez eo ganimp tremen hep hen ober. E vit degas sklerijenn e spered an dud, ne raimp nemet adtremen war un nebeudig gwirionezioù eus ar Gelennadurezh Katolik.

I.

1- Droed en deus pep hini da gaout e venozioù politikel, gant na vo netra er menozioù-se enap d'an Gnestiz na d'ar Relijion. Gant se e c'hell un den bezaf a-du gant ar Republik, ar Roue.

2- Gouarnamant ebet n'en deus ar gwir da gondaonif un den en abeg d'e venozioù politikel, na da gestizeñ an den-se, keit ha ra netra enep an urzh vat, enep al lezenn.

3- Gouarnamant ebet n'en deus gwir da aprouif menozioù politikel un den ha ne lake ket e venozioù en implij. Kement-se a sell ouzh koustisfis an den a-unan, ha Doue hepken. Ur gouarnement katolik n'en deus netra da welout war un den hag a zo komunist en e galon, hep hen diskouez a-zivavez. Un torfed a rafe ar Gouarnamant-se ouzh hen kondaonif evit e venozioù hepmaiken. Koustisfis an den a zo un drs sakr, e dalc'h Doue hepken.

4- An Iliz a-wechoù a gondon politikerezh : evel ar Gouarnamant-ezh - kement-se a zo en he galloud hag a sell outi.

2

E Breizh, evel m'emaomp o paouez lavarout, ez eo luziet-kenañ ar politikerezh. Breizh evit bremañ n'eo ket mui mestrez war he flanedenn. Steg ez eo ha setu perak e kaver enni rumadoù dishevel o menozioù en he c'heñver : broadelourion, reannvroelourion, folklorourion, hep menegiñ ar re a zo gal-laoued-mik, Frañsizien tur.

3

Da beurskleareat an traoù e c'hellfemp klask an diazez d'ar Vroadelezh Vreizhat ouzh en em harpañ war gomzoù an Aotrou 'n Bakob Duperk, en Iliz-Veur Gwened e 1932, ha re an Aotrou Fur, bet kelesmer war ar Reizh hag ar Gwir etrevroadel. Met ne fell ket dimp, an dro-mañ. Lavarout a reomp hepken penaos e-keñver Relijion ha Feiz kristen, n'hellit kondaonif hini eus ar Rumadoù-se.

Stez Marc'harid (sebedennet-mik) : Gent petra ? Gent ur Sil ?

St Frañsez :- Feiz ,ya ! Sentez Marc'harid .Gent ur sil,sur !

Stez Marc'harid .- Biskoazh kement all ! Gent ur sil ? Ur sil stank pe ur sil boull ? (c'hoarzhin a ra). An dro-mañ avet, Aotrou Sant Frañsez, ez it dezhi !

St Frañsez:- Kement seurt sil a zo, a zo mat, sil boull pe sil stank;met 'm eus son ar gwellañ hini e zo ez eo ar sil stank-stank-stank.

Stez Marc'harid .- Ne gomprenan mann ebet . Vs digrezit, Ao - troy Sant Frañsez ,met mont da zañsal gant ur sil stank ?

St Frañsez .-(uhel e vouezh gantañ) :- M'am befe lavaret ur vilin-wenterez de wentat ar pailhoroh , ho pefe komprenet rak-tel !... Met ur sil stank-stank-stank a zo ezhomm da zibab an traoù drol a vez kavet e kement bal a zo ha barrek da lakast dizurzh e-touez ar yaouankizoh a feson .

Stez Marc'harid .- Ya! gwir eo ,met ne oan ket evit kompren ! Met c'hwi a lever , Aotrou Frañsez ! Ne welan ket keer penaos dibab ar pailhoroh ,evel ma levarit, diouzh ar re all .An neb a bae e blas evit antren, en deus droed moarvat de antren ,ha da zañsal ,ha da zont er-maez ,pe ger . Pe neuze , ar gwellañ d'ober e vije leuskel tout ar plasoh gant ar pailhoroh ,ha diwell da dostast dezho...An dud onest etrezo , ar pailhoroh e-trezo .Evel-se e komprenan an traoù .

St Frañsez .- Evel-se e komprenan me ivez , rak keer a zo lavarout , pe vez lakast frouezh yac'h ha frouezh brein mesk-ha - mesk ,n'eo ket ar frouezh yac'h a wells ar re vrein , ar c'hon-bev eo a c'hoarvez.Ar frouezh brein a lake er re yac'h da vrei-neñ ... Met estreget ur sil a zo ezhomm ,evit pezh a sell ouzh yaouankizoh yac'h heg onest . Ur SIL da silañ an DANSOU ...

Stez Marc'harid .- Da silañ an dafsoù ? Da silañ an dafsoù ? War zigerez ma'z oc'h Doktor eus an Iliz, e fell deoc'h va bour-dañ gent ho tivunedelloù ...

St Frañsez.- Ya! ur sil all da silañ an dafsoù : da zispertiañ an dafsoù onest ha fur diouzh an dafsoù ha n'eus ger mat ebet da reif dezho . Arabet d'an dud onest dafsal dafsoù dizoare ..

Stez Marc'harid .- Ar Vretoned o deus dafsoù keer ha fur .Perek eta mont da gemerout skouer war zafsoù divalev an estren ? Er Bleun- Brug heg er Gouelich Folklorek , e vez dafset dafsoù fur ha derest ...Met n'eo ket a-walc'h o diskouez d'ar bobl , ret e vefe o deskif d'ar bobl, ha lakast ar bobl d'o dafsal ...

St Frañsez :- Mat-keer ! Sentez Marc'harid ! N'heller ket moarvat lezel ar yaouankizoh hep plijadurioù na didumantoù. En dafsoù-se ,o dije peadra d'en em zidiif en un doare onest. Deoust ha n'eo ket un dra bennak evel-se a lavare Hon Ted Santel ar Pab d'ar merc'hed yaouank-se eus an Obererezh Katolik a Vro-Spagn , un toullad mizioù 'zo, p'o doa dafset dafsoù eus o Bro dirazañ ? Marteze n'o deus ket gouezet a-walc'h yaouankizoh katolik Breizh implijañ ar benveg-se a zidumant fur ha mat, o terecut kalz gwelloc'h ouzh doare-spered o c'henvroiz eget traoù all a-zievez...

...Met pe soñjan ervat . Sentez Marc'harid, ez eus ezhomm ur sil all c'hoazh evit mont d'an dafsoù !

Stez Marc'harid .- Salver benniget ! Ur sil all c'hoazh ? Setu aze ur bem siloù !!!

St Frañsez.- Ya! ur sil evit ar MUZIK . Ar re a glevomp fenozh o son , ne sonont ket fall tamm ebet , nemet e sonont n'eus forzh petra : tonioù loukez ha pampez a zeu ganto , peogwir emañ ar c'hiz da son tonioù pampez ha loukez .E-touez an traoù kaerañ krouet gent an Aotrou Doue emañ ar Muzik .Arabes avst, implijañ ar Muzik da zinerzhañ bolontez ar Yaouankiz ha da zigerrif o c'helon d'ar pec'hed . Rak an traoù dilokez-se n'int mat nemet da gement-se

Stez Marc'harid (o vouchañ he deouleged gent ha deouarn) .- Me gerje bezañ dall ! Me'gerje bezañ dall . Allaz ! ni'zo sklear hor gwelad zoken e-kreiz an defvalijenn ...

St Frañsez (war un ton bras):- Me ? N'eo ket dall eo a garfen bezañ , met bezañ JOZUE . Ya! bezañ JOZUE ...

Stez Marc'harid .- Bezañ Jozue ? Abalamour da betra 'ta ?

St Frañsez .- Deoust hag ankouset hoc'h eus ar burzhad a reas Jozue e Gebaon ,pe reas d'an heol chom e-sav ,hep mont da gush Ac'hante ! mar gellfen estenn an deiz hag herzel ouzh an defvalijenn da zigenn war Vreizh-Izel, da gaver he ferdonioù , e vefe sioulloc'h va c'helon ha Kalon ar Wro'hez , ha Kalon Hor Salver , ha kalon meur a vamm

Stez Marc'harid(en ur venel koussket adarre) .- Sil...Pailhoroh ...Dafsoù Breizh...Muzik keer ...Jozue...Gerc'hez ... Salver .. (Plegañ a re he fann ha menel koussket ,heg e klevor o savel goustedik-goustedik ur c'hantik kanet flour-mourbet gent sous-zhioù an Aelaz ...Kantik Sentez Marc'harid)

..... Enep an droug , enep ar fall
Ar yaouankiz diwallet

LIZHER UR PERSON A VREIZH-IZEL

D'AN AOTROU YANN-VARI FERROT

Rummad ar VERZHERION
BARADOZ

Aotrou Person ha kenvreur ker.

Pell'zo n'em eus ket skrivet deoc'h , un I3 pe I4 vloaz'zo. Hogen ar bloaz-mañ, 1956, ez eus bet savet c'hoant din da ges ur ger deoc'h.

N'ouzon ket dre just , e pelec'h emac'h . Ne don ket Fab , ha dre-se n'hellan ket diskleriañ , hep son da feziñ , e pelec'h emac'h bremañ. Ne don ket chomet pell da dortal evel-let, ha setu perak e kasan al lizher-mañ d'ar Baradoz , gant ar fiziañs e c'hello ar Porzhier-Meur ho ksout diboañ-kaer e-touez ar verzherion , pe da vihanañ e-tal difenner bras Breizh: Sant Erwan.

Bez' ez eus un dre war va spered abaoe I3 vloaz'zo, hag em eus c'hoant d'en em zisennañ anezhañ : ne oen ket aet d'hoc'h interamant. Gwir eo ne oa ket aes din mont , met ret eo din kontañ an dro deoc'h.

Se' renke bezañ al lun I4 a viz Kerzu, an deiz war-lerc'h ma oac'h bet diskaret gant ar peour-keezh den-se kuzhet a-drek ur c'hleuz ha paeet gant tud all d'ober e vestaol. Iwan an Diberder a oa deuet a-ratozh -kaer d'am gwelout da zegemenn ar c'heloù fromus din : " An Aotrou Ferrot a zo bet lazhet.

Radio-Vichi he deus embennet kement-se dec'h da noz . Dont a reot ganin d'an interamant ? "... Ma wefe bremañ ez afen sur-mat , na pe wefe ret din mont war va zroad . (Gwir eo , mar deufe rod an amzer da dreñ war he c'hiz , ne wefe'h ket lazhet , ha Breizh he defe ur mervher nebeutoc'h o tifenn he c'haoz er baradoz.)

Er Baradoz emañ ar " Skingomz " hag ar " Skinwel " ha pe lavarint ervet " an Reunwel " , ha n'emaoc'h ket hep gouzout ar c'heleier . Setu : ar vrud a red em eus c'hoant da zispenn ho roudoù ha da adsevel FEIZ HA BREIZH . Biskoazh e gwirionez n'am eus soñjet kement-se, nemet koulskoude em eus kavet ne wefe ket mat lezel an ankounac'h an deou c'her-stur savet ha difennet ganec'h betek an I2 a viz Kerzu 1943 , en desped da bep skoilh , ha difennet bapred ganec'h gant ho

pedennoù , ha gant ho skouerio dispar a sach bep bloaz avet Koad - Kev kantadoù ha kantadoù a dud, en-dro da relegoù ho korf-beleg, stok e lez ar Werc'hez .

Met mar displij kement-se deoc'h , bezit ar vadalezh d'hen reñf din da c'houzout . War zigerez ma skrivan BREIZH ez on bet lakaet war-bouez nebeut, e renk tud nevez-pagan a implijas hoc'h anv , evit ul labour ha na oa ket ul labour a beoc'h . Ha me beleg-Doue ! Sur-mat , c'hwi ne lavarot ha ne skrivot ket traoù ken gwazh !

Beleg e oac'h ha zoken person e Breizh-Izel , ha bremañ gwelloc'h eget biskoazh e c'hellit pouezañ holl dalvoudegezh ar ger FEIZ . Beleg e oac'h evit ar FEIZ , evit prezeg ha reñf d'an dud ar Madoù gonezet gant ar Mestr war ar C'halvar.

Sikourit eta , holl veleion ar Vro-mañ da zerc'hel bev ha splann " ar Steredenn a gas da Vetleem ha da Rom " . Grit d'an Oberioù Katolik a bep seurt bleuniañ en o c'haerañ hag en o efedusañ .

Gouzout a rit ez eus Bretoned dre holl . En deiz all e reseven ul lizher eus Nevez-Kaledonia , ha reoù all eus Amerika an Hanternoz hag eus Amerika ar C'hreisteiz . C'hwi hag a wel ar wirionez en he splander , hag a oar emañ ar Gwir Furnez er FEIZ goulennit ar c'hres d'ar Vretoned divroet da gompren penaos an dra wellañ he padusañ aet ganto d'an harlu ez eo o FEIZ.

Er sklerder Doue e ouzoc'h ervat n'eus netra beurbadus nemet Doue e-unan . Ar Broioù na badint ket da viken. Met ni'zo gret gant kig he gwad ha kentañ bannac'h aet set en hor skevent o tont war an douar a oa ar Vreizh . Ni'zo gret evel ar Vretoned kozh, evel ma oac'h-c'hwi pa youc'hec'h " BREIZH "...

Lennet hoc'h eus sur-mat e kembraeg, er mizioù tremenet ul levr embannet gant ur Protestant hag a oa mignon deoc'h ha da Vreizh ha deoust ma oa Protestant marteze emac'h ho-tacu o varvsihat kichen -ha- kichen : Ambrose Bebb... He kement-mañ a lenn, o komz diwar-benn Kembre : " En enkadenn vras m'emañ enni ar bed , ez eo Bro-Cembre hon tschenn-labour-ni . Hi a zo en hor c'harg; n'eo ket dre ma'z eo gwelloc'h eget ur c'hom all bennak eus ar bed -, na gwashoc'h kennebeut . Nag abalamour ez eo spontusoc'h an enkadenn warni eget war ar Broioù all . Nann ! met abalamour m'emaomp emañ o vevañ . " N'eo ket diaes lakaet BREIZH e-lec'h anv KEMBRÉ ... (Yr Argyfwag , P.25)

Hag Ambrose a echu evel-hen : " Holl e ouzoc'h kouls ha me an ALI : " Ker da nesañ evel-dout da-unan "... Ac'hanta ! Aotrou Person, digorit c'hoazh ur wech ho teouarn madelezhus da fuilhañ

SKOUER AR RE ALL (Plato e Kembreeg)

Ar Vretoned emañ ar c'hiz gento da sellout da geout ar Broioù keltiek da welout petra a reer eno . Techet ez int marteze betek re d'en em lakast war an hevelep troed gento ha da glask o dezrevell . Kement ha reif ur skouer : daoust ha n'eo ket war-du Kembre ez eo bet troet spi hag evezh Ministr an Deskadurezh , p'en deus prometet ober un enklask e Kembre diwar-benn ar Skolista Divyezhek ?

Setu ni d'hon tro o tennañ evezh hol lennerion war un darvoud lennegel a bouez bras : nevez'zo ez eo bet embannet gant SKOL-VEUR GEMBRE troidigezh levr brudet ar prederour meur gresian Plato " AR REPUBLIK " Gant an Aotrou Rurys Evans ez eo bet aozet an droidigezh-se , ha n'eo ket ar wech kentañ dezhañ da embann traoù evel-se . Troet en deus bet dija " Ar Pado " " Krito " " Difennerezh Sokratez " " Gorgiaz " .

En ur dremen e verkimp ez eo embannet al levr-mañ gant Skol-Veur Gembre . D'hor mano , e vefe kalz gwelloc'h da Skol-Veur Roazhon embann labourioù e-giz-se eget mont da goll hec'h amzer o psoniañ Ur Geriadur Babik , war zigarez reif un diazezh bennak d'ar skritur nevez .

°°

E stumm divizoù emañ levr Plato , un digarez d'ar Prederour da zisplegañ menozioù a bep seurt , n'eo ket hepken diwar-benn Politikerezh ha Gouarnamant , met ivez diwar-benn Kelenneriezh , Prederouriezh , Kenedoniezh , Arboellouriezh , Eskatologiezh , Douaroniezh .

Ur gwir gomanistiezh ez eo Republik Plato : tiegezh ebet , tamm peadra pe berc'henniezh personel . Ar vugale savet gant ar Gouarnamant n'anevezont ket o zud . An dud wen a vez difoaret diuto . Da bep den e vez roet ur gerg leg ur vicher hervez e zonezoù naturel : darn a vezo micherourion hag artizaned , darn all tud-a-vrezel . An dud-a-studi hag ar brederourion a vez selllet evel ar pep gwellañ eus an dud . Ar brederourion a vezo fiziet enno Gouarnamant ar Republik . Ar Vreizhoniezh a vezo harluet , dre ma ro menozioù direizh diwar-benn natur Doue .

Evit kompren ervat menozioù Plato diwar-benn ar Geoded hag ar Gouarnamant , ez eo dav d'erc'hel soñje e vez aberzhet an Den d'ar Vro . An Den , an Hinlenn ne gont da netra .

°°

N'eo ket evit brudañ tezennoù dinatur ha digristen e komzomp diwar-benn al Levr nevez - ha c'hoazh ez eo pell

er ouizieien diouzh en em glevout war soñjoù gwirion Plato , met da ziskouez pegen gweñn ha soupl ez eo Yezh Kembre . War " Y DDRAIG GOCH (here 56) " e lennomp ur pennad dindan sinatur J.Gwynn Griffiths hag a zeu da gadarnast hol lavarioù .

E Skolaj Harlec'h , ez eus bet nevez'zo ur vods-deg gant ar C'hevrennoù Prederouriezh ha Klaselezh eus URZH AR C'HRAZUIDI , da enorif an Aotrou Evans hag e labour . Ha J.G. Griffiths a zispleg e souezhadenn o klevout an holl gelennerion -se o vreutaet diwar-benn kelennadurezh Plato , en ur C'hembraeg yac'h ha kreñv " Ur Yezh varrek , emezañ , ez eo ar C'hembraeg ! Barrek da c'hoari e roll er bed a vremañ , gouest da zisplegañ dibosan-keer an holl venozioù modern .

°°

Evidomp-ni a gred ez eo echu ar Brezhoneg evel Yezh Pobl . Er bed a vremañ ez eo kondaonet da " dalpañ " evel ma lavar Gwenediz . Ma fell dimp e chomfe Yezh ur Bobl ha Yezh hor Pobl n'eus ket daou hent dirazomp . Ret eo d'hor Yezh mont adarre war an traoù uhelañ . Marteze e vo da gentañ ur yezh " ponner " " storreok " " bouneac'hus " evel Yezh ar pennad- emac'h o peouez lenn . Dre eno ez eo risklet da dremen . Hogen arset spontañ direk chimikelezh ar gerioù hag an traoù-lever nevez . Se en em dreso tamm ha tamm .

~~~~~

V A ROSENGART (4 a gizeg) (Prederiadennoù)

Anavezet met ez eo ar gweturioù-se uhelik war o rodioù , gorrek a-walc'h , gant ur c'heflusker yac'h ha trouzus , met divrevus . Gweturioù a c'hiz kozh , ha kozh ivez , nemet va hini n'eo ket kozh a-walc'h c'hoazh evit gallout bale hep paper an A. Remadier . Va gwetur-me a zo unan evel-se : ur Rosengart , mar plij evit ar re n'o deus ket divunet c'hoazh !

Du-pod ez eo , da vhañ gende ma vez bet gwalo'het met war-lerc'h bezañ bet o ruilh war hentoù priek... Du-pod a leveren , daoust ma oa glas -teñval brev gwechall . Met an DU a zere ouzh ur beleg , a soñje hep mar ve eskrist , pe'z eus gant e vignon , ar berser d'he gwalc'hiñ e gwazh-dour Grav-Vil , evit hec'h adliveñ . Ur beleg a zo gwisket en du , met daoust m'en dije alies digarez da vezañ en umor du , ne vez ket stav gant soñjoù du ha teñval... Mar o defe va lennerion pesianted e-forzh e kemerfen skouer an Iliz hec'h-unan hag a wisk ha beleion e livioù a bep seurt evit an oferenn , ha ket stav en da !!!

Paotr Juluen (Doue d'hen pafono) en doe savet prezegennoù eus ar c'heerafi diwar-benn Livioù an Ofisioù . Paour-kaezh Paotr Juluen ! Met n'hellan ket evel just, lakaet war o hed e breze-gennoù , rak prezegennoù Paotr Juluen a veze hir-hir spontus , ha neuze n'emañ ket ar prezegennoù-se etre va daouarn , hag ouzhpenn n'eo ket eus Paotr Juluen , met eus va Rosengart du a fell din komz .

(e Gwengamp)
Pe gentoc'h eus an dro divalav a c'hoarias din , e penn kentaf ar bloaz-mañ (ar bloaz 1956 evit an istorourion hag ar yezhourion-da-zont) . E-kreiz ar c'hrozhent , pe gentoc'h , e-kreiz ar c'hebell-tousegad simant a zo bet lakaet ken brav e-tal plesenn vres ar Vali . Hep an distereñ mezh nag eviti nag evit he mestr , setu va Rosengart oc'h ourzañ . Ne felle ket mui dezhi mont war-raok , daoust ma keme yac'h ha trouzus he c'helon yhe c'heflusker-en he c'hreiz .

De c'hras Doue e oamp e-kichen garañ Keranbrun . Rak ne zivunit ket petra a oa en em gavet gant va Rosengart ? Soñjal a rae ganti sur-awalc'h , ez eo ken aes mont war deir rod , evel war beder . Met eno e oa en em dromplet , siwazh dezhi ha siwazh d'am yalc'h . Me'gred penaos m'he dije gouezet ar frejoù a oa o vont d'ober din , hag an drubuilh war ar marc'had , hag ar c'holl-suzer , n'he dije heuliet he froudenm dibocell . Fiziañs em eus he devo karantez a-walc'h hiviziken evit va yalc'h , hag enor ha gloar a-walc'h ahendall eviti hec'h-unan , da zivall d'ober brizherezh evel-se en suzer da-zont .

Un deskard bennak : voe lakaet d'ober war-dro va Rosengart , hag suzer a voe roet din da sellout en-dro din . En tu all d'an hent war bord plesenn ar Vali edo micherourion an tankardi oc'h ingelifi ur pezh-kemion . Ur wech boulc'het met al labour , e voe lezet ur micherour hepken da beurechuif an traoù . Hag e klevis gantañ ar pezh n'am bos klevet biskozh : o reif " ur SPURJ " d'ar rodou edo . Va enor a herzas ouzhin da c'houlenn digantañ petra a oa se : " reif ur spurj " da rod ur c'hemion ... Met me'our awalc'h petra eo ur " Spurj " evit an dud hag evit ar Broioù , rak klevet em eus alies komz eus " Spurjadegoù " bet implijet da naetast Korfoù ar Broioù . Evel e Breizh un nebeut blovezhioù 'zo . Goude " spurj ar micherour " ez efe ar c'hemion war-raok kalz gwelloc'h , met poan am eus o kredifi ez a gwelloc'h Korf Breizh , abaoe ar " spurjadegoù " -se .

Levaret em eus e tremene ar pezh a goantan emañ , e penn kentaf ar bloaz 1956 , e miz Genver , an 10 a viz Genver ... Brav e oa

2 I
nemet gant an abardeez o tont ez se an suzer war yensañ , evel me ra d'ar c'houlz-se'r bloaz . Ha " Paotr e Spurj " da sevel da vont d'an tankardi da gerc'het ur benveg bennak . Protañ a reas e za-ha leverout e brezhoneg " N'eo ket tomm ! " " Sell 'ta , emezon ouzhin va-unan , hemañ a oar brezhoneg " ... E kêrioù evel Gwengamp , Lennuon ez eo diess gouzout dre sur ez eo an den a gomzit outañ ur brezhoneger , en askont d'ar pouez-mouezh iskis a vez gant an gêriz -se , pa zistripont galleg...

Un nebeut mizvezhioù goude , war-dro fin miz-Gouere , e reseven ul lizher e galleg a-berzh un den hag a zo sellet gant loe evel unan eus gwellañ difennerion ar Yezh Vrezhonek , hag e tisklerie e oa ar Yezh evitañ yezh ar gerentiezh hag ar vignoniezh . Daoust ha gwir e vefe kement-se ? Setu me nec'het , me hag a grede din e tlee ar Yezh bezañ Yezh an Tiegazh , ar Gerentiezh , ar Vignoniezh , ar Vicher , en ur ger Yezh ar Vuhez a-bezh ...

Mekaniker Gwengamp , hep gouzout dre , e seblante bezañ a-du gant va c'henskriver . Hag etre daou soñj e vefe c'hoazh panevet d'am Rosengart .

Ya ! panevet d'am Rosengart , du he liv ha nerzh 4 a gezeg dezhi .

Rosengart a zo , hervez , un anv elamanek hag a dalvez " Rozenn-Jardin " ; dougen a ra eta anv Roumezh ar Bleunioù . Kee-roc'h anv eget Versilhez , Dalfinez , Trianon , Kedilhag ... War va meno da vhanañ . Met p'edon o tistreiñ d'ar gêr , an 11 a viz Genver , e nije sioul ha distroñs ar gveturioù all , ha keer he va Rozenn-Jardin termal , e ranke o lezel da dremen en he raok , koulz er gravioù a zo etre Gwengamp ha Bear , evel war ar plesenn . E gwirionez , ur rozenn-jardin a zo nebeut a dra , er vuhez a vremañ !

Hag hep gouzout din setu unanet em spered va Rosengart ha mekaniker Gwengamp , ar brezhoneger-se er gêr , hep war ebet , ha gent e vignoned , met galleger war e vicher : ar Jardin hag ar Gêr .

Brav eo roz ur Jardin , keer eo yezh ar Gêr . Ha goude ? N'heller ket chom e-ped en deiz er Jardin o sellout ouz ar Roz , na fistilhat stav e korn an oaled . Nann ! n'eo ket gret ar Yezh Vrezhonek , na yezh ebet evit gwir , evit ober war-dro ar Bleunioù , enez chom war-lerc'h evel va Rosengart !!! Met evit mont ivez d'ar Park , d'al Labcaredeg , d'an Tankardi , d'an De-chenn-C'hoari , evit gonit Boued ha Bara . Anz e vo trec'h ar Bed nevez hag ar Vuhez dezhi .

Va Rosengart gant hec'h oulhad a goustas din un toulled millurioù ; hogen 'm eus son he deus uioc'h e skiant-prañ e get kalz tud a skiant .

DESKIN YEZHOU

Un nebeut reolennoù-diazeaz a zo bet degemeret a-benn bremañ e pep lec'h evit pezh a sell ouzh kelenn ar yezhoù .

Da gregiñ ne vo desket nemet gerioù eeun - er roll anezho a zo bet savet evit pep yezh pe dost : e Brezhoneg hon eus Levr R.Hemon (Ar Brezhoneg Beun) . Ur c'helenner mat a c'hell lakaat ar vugale da gompren ha da zeskif etre 8 ha 10 ger en un eurvezh skól , ha goude ur bloavezh-labour e c'hell ur skoliad spredet-etre kacout ur c'heriasueg oberiant eus 700 pe 800 ger .

Ar gerioù ahendall , a vo desket dre an implij anezho e frazennoù , e divizoù , ha n'eo ket e rolloù divuhez ha dispared . Pep ger dianav a vo steget war -eeun ouzh ur menoz . Ar menoz o tarzhañ eus an diviz , eus ar gendestenn , pe eus ur jestr : aze emañ labour ar c'helenner . Ne vo morse kelennet ar yezh dre hanterouriezh ar yezh c'henidik -zoken adalek ar gentel kentañ-holl ; ha difennet e vo groñs ober gant rolloù-gerioù .

Ar yezhadur a vo evel ar gerioù studiet an implij . Pe gentoc'h e vo lakaet ar skoliad da verzout ar stummoù-yezhadur goude m'en do graet ganto e frazennoù a bep seurt , diwar skouer ar c'helenner . Argaset e vo a-grenn ar yezhadur displeget e reolennoù , evel pa vefe ar YEZHADUR un dra dioutañ e-unan , a-ziforc'h diouzh ar peurrest eus ar yezh .

°°

Setu aze an nebeut menozioù pennañ a ren bremañ ar GELENNADUREZH NEVEZ . Reif a reont o stumm d'al levrioù-deskiñ . E pep kentel ul lennadenn - da gentañ ha n'eo ket da ziwzhañ , gant skeudennoù alies , un diviz o sklæraet ster ar gerioù nevez merket el lennadenn , un nebeut goulennoù da lakaat anstoc'h c'hoezh e spred an deskard ster ar gerioù-se , un nebeut frazennoù e cheñch ster ar gerioù-se , ha neuze 4 pe 5 lenn - yezhadur o renkañ un tammig ar pezh a zo bet desket er gentel ; da glozañ , poelladennoù bihan a alier ober dre gouz ken -toc'h eget dre skrid .

Ar menozioù-se a ro he stumm da gentel ar c'helenner : e-pad an darn vrasañ eus an amzer un diviz gent er vugale da ginnig dezho ar gerioù nevez a vo implijet el lennadenn ha d'o implijout anezho - , goude-se al lennadenn , un diviz c'hoezh diwar he fenn , ha neuze an droidigezh gent un nebeut diskleriañ gerioù war ar Yezhadur

Er-meez a gement-se n'heller mui komz eus SKOLIATA -giz nevez . Setu perak e skrivemp war niverenn 8 BARR-HEBOL paj.16

" Maz omp o vevañ en amzer ar Menozioù Nevez Dispar hag Efe-dus-meurbet , ne chom mui nemet un hent d'ar BAOTRED A-RAOK e Breizh , me'levar , d'an ARBENNI GOURION pe Spesialisted war ar SKOLIATA A-C'HIZ NEVEZ : ober gant ar BASIC BRETON , da lavaret eo gant " Ar Brezhoneg Beun savet gant R.Hemon da eozañ e K.L.T.C (= Brezhoneg ZH) levrioù-skol da vevañ diazeaz ar GELENNADUREZH NEVEZ .

2

Decust ma'z eo gent displejadur vras e renkomp hen ober , e renkomp sevel ur wech ouzhpenn ouzh ar soñj a zo da ad-voulañ YEZ HON TADOU . Koulskoude n'eo ket al levrioù mat a vank , hag a vije tu da gemerout skouer diwarno : evit ar Saoz-neg er " C'harpentier Fialip kozh ha mat stav - , dastumadenn nevez Kerat ha Laffey , pe c'hoazh oberenn geer Richard ha Wendy Hall " L'anglais par l'action " - Evit ar Germaneg : dastumadenn glasel Bodevin hag Isler , hag an Ich Erzähle ken mat gant R. Michea . En ur ger : peot-eston ez eo ar skouerioù mat ...

Sellomp , mar kirit , e dostoc'h ouzh YEZ HON TADOU . Er gentel I da skouer , e kevomp da gentañ ur roll e IAI ger !!! ma ne fazTomp ket . Ennañ ahendall treoù poblet evel Deiziadur , ensellour , kenstrivedeg pe eeun evel skolij-vij , gant an dro droidigezh e-kichen pep ger war ar marc'had - , goude-se ur hajennad (lenn a rit mat ?) ur hajennad vras diwar-benn displegedur ur verb ha da heul , evel pa ne vije ket bet yezhadur - a-walc'h evel-se , ur mall pejjennad all diwar-benn ar ger-mall . Ha da lakaat an holl zanvez-se da dalvezout : NAV LINENN da lenn , gent 5 ger nevez e notenn , evit ma vefe tu da gompren ! Ne gontomp ket , evel just , ar skrid hir a zo da heul ha ne sell en doare ebet ouzh ar pezh a zo bet studiet ha n'eo ket ennañ 10 eus ar gerioù a zo bet roet ar roll anezho en deroù .

3

Petra d'ober neuze ? Ar stumm furañ ez eo embann disparti evit ar B.E.P.C testennoù hag a c'hello bezañ implijet evit an amodenn-se . Ha kement all a lavaroep e-keñver ar Vache-louriezh .

Da c'hortoz kacout levrioù all ober evel just gant al levrioù kozh : " Ober gant ar pezh a zo " . Mat arabet mont diwar skañv da sevel levrioù hag a vo kozh kerket ha ganet . Net a vefe da neb en deus c'hoant sevel levrioù goulenz ur skouerezh eus INSTRUCTIONS GENERALES pour l'Enseignement des Langues Vivantes a-berzh ar Skol-Veur ma n'hell ket studiat oberennoù klokoc'h Palmer , pe Getenby . Arabet koufoniñ amzer hag arc'hant ....

24
AN EMSKOUERIAN
diwar
AR C'HRIST

(Berzhoneg diwar I Pennad, I Levrenn, - gwerzadoù I-3
diouzh Letin " De Imitations Christi" gent P. E. Lezet hon
eus yezh hor c'henlabourer evel ma oa daoust d'un nebeudig
trac'higou ha na blijont ket dimp kement)

Pennad I

Diwar-benn an Emskouerian diwar ar C'hrist hag an Disprizadurezh e-keñver holl antalvoudoù ar bed .

(1)

" Neb am heul-me ne vale ket en teñvalder "
Eus ar Salver. (Yann VIII,12)

Setu komzoù digant ar C'hrist dimp da vezañ kelennet
Da gemer skouer diwar e voazioù hag ar vuhez en deus renet,
Mar fell dimp bezañ evit gwir sklerijennet,
Ha diouzh pep dallentez a galon diac'hubet.

Buhez Jezuz Krist ra vo neuze da vrasañ prederi
Ha war ar studi anezhi salv ma pleustri .
Kelennadurezh ar C'hrist a zo dreist, a bep hent,
Da gemer kelennadurezh digant ar Sent
Hag ar spered anezhi neb en dije,
Mann skoachet enni 'gavje .
Met e c'hoarvez da galz dre bouez bezañ selsouet
Ken alies-all an Aviel chom nebeut skoet ,
Peogwir gant spered ar C'hrist n'int ket troet
Komzoù ar C'hrist avat, rik ha blizidik neb a venn o weizañ
E vuhez diouzh e hini a rank bezañ.

(2)

Pe lez dit war an Dreinded uhel-vreutaat,
Mar displejz d'an Dreinded dre faot uvelaat ?
Nann ! komzoù bras ne santelaont na ne salvont
Buhez reizh hepken a ray gant Doue da vignon.
Gwell ganin mervout morc'hed em c'hreiz
Eget gouzout penaos hen diskleriañ reizh .
Ar Bibl en e bezh dre an eñvor ha p'hen gouezfes,
Koulz ha kement tezenn digant ar Brederouriezh,
Petra 'vemfe dit anez gras Doue hag e geneiliez ?
" Antalvoud an antalvoudoù , antalvoud pep pezh" (Ekl,I,2)
Anez gant Doue wignonezh ha dezhañ ken gwazoniezh.
Sed emañ ar vrasañ furnez :

25
De Rouantelezh an Nefiv dedennadurezh
Hag ouzh ar bed disprizadurezh .

(3)

Antalvoud neuze redek pinvidigezh kollidik
Ha soñjal enni fizidik .

Antalvoud en-dro d'an enorioù fistilhañ
Ha war ur renk uhel en em stalinañ.

Antalvoud c'hoantegezh ar c'horf, karout hec'h atiz ,
Pa denn ganti war he lerc'h gwall gastiz .

Antalvoud buhez hir hetif
Ha d'ar vuhez vat prim-damantif .

Antalvoud ouzh ar vuhez-mañ nemeti bezañ sellañ
Hag ouzh an hini da zont chom ken disablant .

Antalvoud karout ar pezh a zo ken herrek e dremen ,
Hep difræañ d'al lec'h ma vaner laouen didermen .

Ar rimadell war da spered dalc'hmat ra vo :
" Al lagad e walc'h gant ar pezh a welo n'en devo
" Hag ar skouarn gant pezh a glevo " (Ekl, I,8)

Da galon eta ra strivi diouzh hoal an traoù gwelus d'he
disrannañ
Ha deuit an traoù diwelus d'he bannañ .

Rak dirak ar c'hoantegezh neb na souzo ,
E galon e louzo
Hag outañ gras Doue a vouzho .

P . E .

PODAD AR MILDRAIG : I- Le Petit Bleu, kezetenn an Aotrou Ple-
ven, ministr, hag e embann brezhoneg kent
ne weler mui netra warni e Yezh ar Vro. Pelec'h emañ an dalc'h
L'ECHO DE LANNION : e embann bep sizhun lod eus ar c'hontaden-
noù dastumet e Bro-Lannuon
3- Les Nouvelles a weler warni pennadoù sinet gant Herve Konan.
Daoust ma'z int bev-kenañ , e troont mui-ouzh-mui da vezañ stu-
disdennoù . Awechoù e c'hell ar yezh bezañ re uhel diouzh al
lennnerion a-douez ar Bobl. Pennadoù plijus-tre diwar-benn Bro-
Cembre ha Breizh-Veur.
4- Lizher da vistr an Dekadurezh a-berzh an Aotrou Teugi-
Priant, ministr ar Vrezelourion Gosh , o skeif adarre war an he
veler tach : kelennerezh ar Yezh er Skolioù , ha diwar-benn an
Enklask e Kembre hag e Breizh . 23.10.56. Lizher poellok ha re-
gla.

PENNADOU BARR-HEOL :- Ne glaskomp ket war VARR-HEOL ober studiadennoù klok war ur gudenn bennak, hogen kentoc'h displegañ un tu anezhi hepken, d'hol lennerion da brederiañ un tamm ha d'hor sikour da c'houde dre o alioù hag ivez pennadoù savet ganto da glokaat an traoù. Dre genlabour e lennerion e tle BARR-HEOL dont da vezañ unan eus ar BENVIOU SPEREDEL a zo ezhom da adsevel Breizh.

Fellout a ra dimp kinnig pennadoù a bep seurt : traoù uhel ha traoù disterc'h, skrivet stave er yezh reishañ anavezet ganimp. Hogen e-keñver ar yezh arabat disoñjal ez eo pennskri vagner BARR-HEOL ur Breizh-Uhelad hag a c'hell evel just

faziñ. Bennozh Doue a lavaromp en a-raok d'ar re o devo ar vadelezh d'hon disvankañ.

MANKOU-MOULADUR - Un dra diaes-bras d'un den ha n'eo ket un den a vicher aozañ stensiloù. Ni'rank troc'hañ ar stensiloù div wech a-benn o skrivañ. Neuze o reizhañ en ur skrivañ. O adpegañ, hag ur wech adpeget e vez faziù (gerioù tremenet hag all) ha n'eus tu ebet d'o reizhañ. N'heller lemel kuit nemet ar pezh a vez en tu-hont d'ar gont !!! Pedit a reomp hol lennerion d'hon digareziñ. Setu amañ ar mankoù hon eus merzet er pennadoù a-us : P. 5 (e traoñ) da welout E VESTREZ, p.6 lenn SOAZ AN EC'HWEDER, P.10 (er c'hreiz). N'eo ket, P.15 : lenn : SKOUET -, DAVET ; p.19 PREDEROURIEZH ; p.21, 3° Lin. "Protañ... Zeouarn, 7° lin. gent en HOLL gêriz.

GERIOU BARR-HEOL :- Marteze ez omp re dechet da ober gant gerioù tregeriek. Neb a garo kaout diskleriadur warno, degaset dimp ar roll anezho gent ur golo-lizher timpret evit ar respont.

REIZH-SKRIVADUR - Aotre a roomp da advoulañ hor pennadoù, gant ma vo miret HOR REIZH-SKRIVADUR. E K.L.T.G e vo reizhet al Lizheri...

TALBENN NEVEZ BARR-HEOL - Ar Patron bet graet da gentañ gent hor mignon A.Al Louarn eus Pariz a zo bet adkempennet evit ar moulañ gent an Aotrou Y.Floc'h, unan eus diskibion an Aotrou Y.V.Perrot pa oa kure e Plougernev... Lorc'h a vo en hol lenne- rion o klevout kement -se. Bennozh Doue d'hor c'heneiled vat.

AR STOURM EVIT AR RADIO.- Savet ez eus bet ur Gevredigezh Se- leouerion Vreton - Sekretour : J.Kerlenn, Keranna, Yerres S & O. Skodenn-vloaz : 200 lur M. D'Haese, Keranna, Yerres K.C.P.4914-83

An Dimezell I.M. eus Brest he deus asantet jezañ kenskriverezh KORN AR RADIO war VARR-HEOL.

Impri.Gér. Abbé Le Clerc, Buhulien C-d.N.C.C.P 91764 Rennes